

รายงานการวิจัย
การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม
แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
A DEVELOPMENT AND UPGRADING OF CRADLE CIVILIZATION CITY TOURISM
THE LAND OF BUDDHISM COMPREHENSIVE NAKHON PATHOM PROVINCE

พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ
พระมงคลธรรมวิธาน
พระครูธรรมศุต (สุทธิพจน์ สัพโส)
ธนะชัย สามล
กัญจिरา วิจิตรวัชรารักษ์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

A DEVELOPMENT AND UPGRADING OF CRADLE CIVILIZATION CITY TOURISM

THE LAND OF BUDDHISM COMPREHENSIVE NAKHON PATHOM PROVINCE

พระมหาดูรณ์ ปณฺฑารุโณ

พระมงคลธรรมวิธาน

พระครูธรรมคุต (สุทธิพจน์ สัพโส)

ธนะชัย สามล

กัญจिरา วิจิตรวัชรารักษ์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัยนี้คือ 1) เพื่อนำเสนอกลไกการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อถ่ายทอดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนายุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 5) เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีอำเภोजำนวน 7 อำเภอ โดยจะทำการศึกษาในพื้นที่ที่มีข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับเกจิอาจารย์ ที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมและพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนายุคทวารวดี การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ วัดไร่ขิง วัดกลางบางพระ วัดศิระชะทอง เป็นต้น การวิจัยนี้จะใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารศาสนสถานในจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาส คณะสงฆ์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยจะมีการกำหนดกรอบแนวคิดจากแนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม รูปแบบการบริหารจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยและด้านการสนับสนุน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของจังหวัดนครปฐม ประโยชน์ที่จะได้รับคือ หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมสามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมให้สอดคล้องและเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดนครปฐมสามารถนำรูปแบบการจัดการในการพัฒนาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวให้ได้บริการการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : 1. การพัฒนา 2. การท่องเที่ยว 3. เมืองอู่อารยธรรม 4. แดนพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The purposes of this research project study were 1) to present a mechanism for developing the potential of a comprehensive Buddhist civilization tourist destination Nakhon Pathom Province 2) to convey the model of Buddhist and cultural tourism management following the teacher's footsteps Nakhon Pathom Province 3) to determine strategies for developing Buddhist tourism activities and routes in the Dvaravati Era in Nakhon Pathom Province 5) to convey innovation, communication, identity and legend of the city of civilization ๓ comprehensive Buddhist land Nakhon Pathom Province, there are 7 districts in which there will be a study in the area where there is information and evidence about the masters. Famous, popular and developed into a tourism that connects to different areas appropriately. The development of Buddhist tourism activities and routes in the Dvaravati Era value-added tourism products such as Phra Pathom Chedi Temple, Rai Khing Temple, Klang Bang Phra Temple, Sisa Thong Temple, etc. This research uses a mixed research methodology based on qualitative research. The population and sample are: Administrators of religious places in Nakhon Pathom Province, abbots, clergy, administrators of local administrative organizations tourist and people in the area of Nakhon Pathom Province, there will be a conceptual framework based on the theoretical concept of Buddhist and cultural tourism. Attraction management style access to tourist attractions in terms of security and support to promote and develop the potential of Nakhon Pathom Province The benefits are the tourism promotion agency in Nakhon Pathom Province can use the aforementioned model to promote and develop the potential of tourist attractions in Nakhon Pathom Province to be consistent and unique and religious places in Nakhon Pathom Province can apply the management model to develop the potential of tourist attractions to provide effective Buddhist and cultural tourism services.

Keyword : 1. Development 2. Tourism 3. City of Civilization 4. Buddhism

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2565 ซึ่งงานวิจัยสามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีก็ด้วยความช่วยเหลือจาก สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยชี้แนะให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยตลอดมา รวมถึงผู้ประสานงานโครงการที่ช่วยดูแลให้คำแนะนำงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ตลอดถึงนักวิชาการ หลายนมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ได้มีส่วนร่วมสำคัญในความร่วมมือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ท้ายสุดที่ไม่อาจลืมได้คือผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ได้ร่วมกันทำงานอย่างแข็งขันในการลงสนามครั้งนี้

พระมหาอรุณ ปณฺญารุโณ, ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัยชุด

1 ธันวาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย	3
1.3 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
1.5 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา	13
2.3 ข้อมูลพื้นที่วิจัย	29
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
3.1 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 1	40
3.2 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 2	44
3.3 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 3	47
3.4 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 4	50
3.5 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 5	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4.1 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 1	54
4.2 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 2	55
4.3 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 3	57
4.4 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 4	59
4.5 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 5	60
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
5.1 สรุปและอภิปรายผล	63
5.2 ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	72
ประวัตินักวิจัย	75

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการ AIC	12
ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดนครปฐม	31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวสามารถเข้าประเทศเป็นมูลค่ามหาศาลติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายปี รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวนั้นมีมูลค่าเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ในปี 2562 มีชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ 166 ล้านคน-ครั้ง ส่วนรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในประเทศอยู่ที่ 1.08 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 1.18% ซึ่งจังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ และภูเก็ต และมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยว 3.01 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.37 จากปี 2561 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลให้ธุรกิจการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขยายตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ อาทิ โรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น ธุรกิจต่าง ๆ ดังกล่าวยังคงได้รับความนิยมและมีการแข่งขันสูง ก่อให้เกิดการจ้างงาน และยังเป็นกลไกที่สำคัญในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

แนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดกระแสมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าบนพื้นฐานอัตลักษณ์ความเป็นไทย วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม จากการลงมือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์ท้องถิ่นและเข้าถึงความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในตนเอง มากยิ่งขึ้น ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่แท้จริง (Richard and Raymond, 2000) รูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) และการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม และจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ และยังเป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่

ข้อมูลผลจากการประชุม World Economic Forum ปี ค.ศ. 2019 พบว่า ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในอันดับที่ 31 ของโลก และเป็นอันดับที่ 3 ของอาเซียน (World economic Forum: The Travel and Tourism Competitiveness Report 2019) และมีวิวัฒนาการของการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติและ รูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นในประเทศมากมายเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ประเทศไทยจะมีพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลายาวนาน หากแต่สิ่งหนึ่งที่ประเทศไทยยังคงถูกมองว่าเป็นการท่องเที่ยวราคาถูก (Cheap destination) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว จึงเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต

จังหวัดนครปฐมมีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมที่ปลอดภัยได้มาตรฐานสากล การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี” โดยมีพันธกิจที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานทางการท่องเที่ยว และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้อยู่ในระดับต้นของประเทศ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดนครปฐมได้แก่ องค์พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์ พุทธมณฑล พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อื่น ๆ เช่น กำแพงเมืองโบราณกำแพงแสน พระประโทณเจดีย์ เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2560) ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาศักยภาพ ในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม เพื่อรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย นอกจากนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษาความเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน อย่างไรก็ตาม การรับรู้ของนักท่องเที่ยวและการจดจำเรื่องราวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม สืบเนื่องมาจากความ พร้อมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมุมมองจากนักท่องเที่ยวจะสามารถสะท้อนศักยภาพที่แท้จริง ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม ซึ่งชัดเจนกว่ามุมมองที่เกิดจากการประเมินศักยภาพโดยหน่วยงานภายในหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพียงทางเดียวเท่านั้น

จากสถานการณ์และเหตุผลข้างต้น จึงนำมาสู่การศึกษาชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนา และยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร โดยจังหวัด นครปฐมเป็นกรณีศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) แหล่งท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรม และประเพณี (Cultural And Traditional Tourism) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation Tourism) ที่สามารถนำผลการศึกษาไปเปรียบเทียบกับ การประเมิน ศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สำคัญอื่น ๆ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน ประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการและรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น พร้อมทั้ง ยังเป็นการช่วยส่งเสริมในการประเมินความพร้อมในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมา เยือน จนพัฒนาไปเป็นนโยบายทั้งในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง และใน ระดับประเทศที่จะสามารถวางแนวทางการสื่อสารและ ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกได้รับรู้อย่าง กว้างขวาง

1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกลไกการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนา แบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อถ่ายทอดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอย เกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
5. เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

1.3 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์การท่องเที่ยวโลกได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ(Natural Based Tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) และ 3) รูปแบบ การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism)

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural And Traditional Tourism) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism)

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Longstay) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel)

นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวที่ผสมผสานจากความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือสภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) การท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยที่เสนอมานี้มีประโยชน์อย่างมากกับงานด้านพระพุทธศาสนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ซึ่งสามารถสรุปเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. ตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสาร Thai-Journal Citation Index Centre กลุ่มที่ 1 จำนวน 5 เรื่อง
2. เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และนำไปเป็นแนวทางให้วัดที่เป็นศูนย์กลางในการจัดการท่องเที่ยว และเตรียมความในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.5 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยที่เสนอมานี้จะมีประโยชน์อย่างมากและโดยตรงกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม หน่วยงานเหล่านี้ได้แก่

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม
2. วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม
3. สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม
4. กรมศิลปากร
5. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
6. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

จากการศึกษาชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้าง (Structure) และแบบแผน (Pattern) ของร่างกายทุกส่วนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระเบียบแบบแผน นับแต่เริ่มปฏิสนธิจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิง คุณภาพ (Quality) เพื่อให้บุคคลนั้นพร้อมจะแสดงความสามารถในการกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับวัย
2. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น

การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

3. อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา เป็นการระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า เกิดความอึ้งเอิบในจิตใจ จิตใจผ่องแผ้วใสสะอาดปราศจากความเศร้าหมองเกิดความสงบเยือกเย็นขึ้นในจิต ทำให้ผู้แสวงบุญได้ใกล้ชิดกับความจริงสูงสุด นำไปสู่การหมดซึ่งกิเลสและการดับทุกข์อย่างสิ้นเชิงตามลำดับต่อไป นั่นคือหนทางแห่งการบรรลุมรรคผลแห่งพระนิพพาน ในท้ายที่สุดระหว่างการแสวงบุญ ผู้แสวงบุญจะสัมผัสได้ถึงจิตที่เป็นสุข ประกอบด้วยกุศลธรรม ด้วยการประพฤติดี ปฏิบัติชอบด้วยกายวาจาและใจ ในสถานที่อันควรประกอบกิจกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า ได้ฟัง คือได้ฟังธรรม ฟังเรื่องราวพุทธประวัติก็เป็นบุญได้ดู คือได้เห็นพุทธจตุสังเวชนียสถานก็เป็นบุญตา ได้บูชา คือได้ปฏิบัติบูชาพระรัตนตรัยและพุทธสถาน ก็เป็นบุญตน ได้สวดมนต์ คือได้สรวายพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณก็เป็นบุญปาก ได้บริจาค คือได้ช่วยเหลือให้ทานแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ก็เป็นบุญทานได้อธิษฐาน คือ การตั้งเจตจำนงในคุณงามความดีพัฒนาชีวิตก็เป็นบุญใจ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม โดยทำการทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา
- 2.3 ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่วิจัย
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

2.1.1 ความหมายของการพัฒนา

แนวคิดการพัฒนาเป็นแนวทางในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่งคั่งทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล สถาบันไปจนถึงระดับสังคม จากลักษณะที่สังคมเคยเป็นอยู่ให้ก้าวไปสู่การเป็นสังคมตามแบบอย่างที่เราจะเป็นหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจเรียกว่า สังคมที่ได้รับการพัฒนานั้นเอง คำว่า พัฒนา ถูกกำหนดขึ้นโดยนักวิชาการด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไป ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาต่างมีรากฐานพัฒนาการทางความคิดที่แตกต่างกันด้านความเชื่อพื้นฐานของนักคิดแต่ละยุคสมัยและความเหมาะสมของสถานการณ์ภายใต้บริบทการพัฒนาที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มทฤษฎี ทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีความทันสมัย ทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งพา และทฤษฎีทางเลือกอื่น ๆ ได้แก่ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นความต้องการขั้นพื้นฐาน และทฤษฎีการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งในขณะนี้คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเพียงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเท่านั้น

การพัฒนา เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change)
3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact)
4. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Structure)
5. ระดับของความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology)
6. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้นำประเทศ

จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผ่านมา เราจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจึงต้องทำความเข้าใจทั้งในด้านทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง (Magnitude) ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Time) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Change & Resistance to Change)

สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

คำว่า “พัฒนา” เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาใช้เรียกการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นพลังงานจากเทคโนโลยี เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่าง ๆ อาชีพของคนในสังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม วิธีการผลิตเปลี่ยนจากการยังชีพเป็นวิธีการผลิตเพื่อการค้า ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมือง สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น หลังจากนั้น คำว่า พัฒนา ก็ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลก โดยความหมายกว้าง ๆ ทั่วไปแล้ว หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีอยู่สามส่วน คือ ผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตนา วัตถุประสงค์ วิธีการรวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป้าหมายของกระทำที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาการที่ว่าด้วยการพัฒนา

คำถามที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งในศาสตร์ที่ว่าด้วยการพัฒนา ก็คือ การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของสังคมนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของใคร

เกิดขึ้นจากการกระทำของใคร และมีจุดมุ่งหมายรวมทั้งเจตนาที่แท้จริงอย่างไร จึงต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

จากการศึกษาเชิงวาทกรรม (Discourse Studies) พบว่า มีการแอบแฝงซ่อนเร้นความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ นั่นคือ การพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตเป็นเพียงการบิดเบือน ซ่อนเร้นฉันทามติเชิงวิชาการที่แท้จริงของพัฒนาศาสตร์ โดยพยายามใช้วาทกรรมครอบงำระบบความคิด รวมไปถึงการขึ้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมเป้าหมายให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผู้สร้างวาทกรรมต้องการ นอกเหนือไปจากนั้น ยังมีข้อคิดเห็นทางวิชาการที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ภายใต้เงื่อนไขที่บริสุทธิ การพัฒนาที่แท้จริงไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้ ถ้าหากไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงลบของสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในทางบวกหรือการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม โดยแก่นแท้แห่งศาสตร์นั้น การพัฒนา (Development) มีความหมายเป็นสองนัย ก็คือ

1. ในความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้นหรือริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาและนำมาใช้เป็นครั้งแรก เช่นการคิดค้นกระแสไฟฟ้า การประดิษฐ์เครื่องคอมพิวเตอร์

2. ในความหมายอย่างกว้าง การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของระบบต่าง ๆ ในสังคมที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมนั้น โดยมีหลักที่ใช้ในการพิจารณาโดยมีจุดเน้นอยู่ที่ลักษณะของการพัฒนา คือ

1) การเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณ คุณภาพ และสิ่งแวดล้อม ทุกด้านให้ดีขึ้นหรือเหมาะสมกว่าสภาพที่เป็นอยู่เดิม

2) มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างมีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไป

3) มีลักษณะเป็นพลวัตร ซึ่งหมายความว่าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

4) มีลักษณะเป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อใด ใช้งบประมาณและสิ่งสนับสนุนเท่าใด ใครรับผิดชอบ

5) มีลักษณะเป็นวิชาการ ซึ่งหมายถึง การกำหนดขอบเขตและกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาการศึกษา

6) มีลักษณะที่ให้น้ำหนักต่อการปฏิบัติการจริงที่ทำให้เกิดผลจริง

7) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ โดยมนุษย์ และเพื่อมนุษย์ หรืออาจจะเกิดขึ้นเอง

8) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด ซึ่งสามารถจะบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด ในระดับใด

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2528:44) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่การกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change)

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาประเทศรวมทั้งสันติสุขอันยั่งยืนอย่างแท้จริงของสังคมนั้น นอกเหนือไปจากการขึ้นอยู่กับทุกบริบทที่ประกอบขึ้นมาเป็นระบบสังคมแล้ว ยังควรต้องเน้นการขึ้นอยู่กับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งรอบด้านในองค์ความรู้ที่มีต่อทุกระบบของสังคมรวมทั้งระบบปฏิบัติการ ผู้นำ และศักยภาพของผู้นำ ตลอดจนภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำทุกด้านของสังคมนั้นอีกด้วย ความพิการของศาสตร์แห่งการพัฒนา รวมทั้งข้อผิดพลาดมักจะมีปรากฏให้เห็นเมื่อมักจะปรากฏว่า ผู้ที่สถาปนาตนเองว่าเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการแห่งการพัฒนานั้น แท้ที่จริงแล้ว มีความปกติหรือพิการทางด้านวุฒิภาวะแห่งองค์ความรู้พื้นฐานหลายด้าน

2.1.2 กระบวนทรรศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm)

กระบวนทรรศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) หมายถึง “กระบวนความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำงานด้วยกัน ใช้ความพยายามร่วมกัน และไม่มาเป็นปक्षัยต่อกัน” (อริยา เสวตามร์, 2542 อ้างถึงใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542)

วิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและมีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือที่เรียกว่า (AIC) ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่จะทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะดำเนินการใน 3 ชั้น คือ

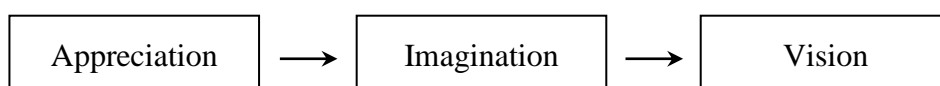
ชั้นที่ 1 คือ A : Appreciation

ชั้นที่ 2 คือ I : Influence

ชั้นที่ 3 คือ C : Control

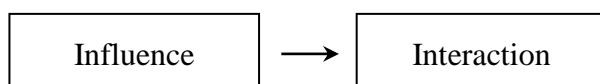
ชั้นที่ 1 คือ A : Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกรังหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากจะทำอย่างไรในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

ในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ การใช้ “จินตนาการ” (Imagination) ซึ่งจะมีพลังมากขึ้นกลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาร่วมกันหรือเป้าหมาย” นั่นเอง

ขั้นที่ 2 คือ I : Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี “ปฏิสัมพันธ์” (Influence หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุดใน เนื่องจากการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มี “เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ได้โดยไม่ยากนัก

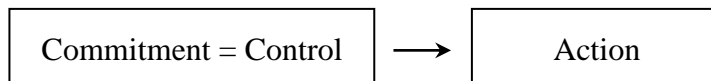

ขั้นที่ 3 คือ C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้

ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมัครงใจจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด

“ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด

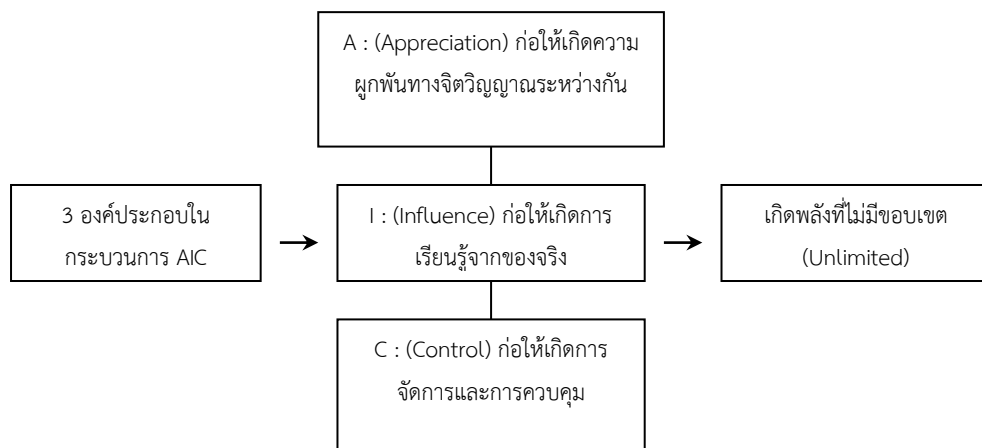
นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือไม่ความร่วมมือตาม “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” (Personal Commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

กระบวนการ AIC จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้น เมื่อฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ตัว A (Appreciation) คือ ธรรมะอย่างสูง ได้แก่ ความรักและความเมตตาคนอื่น ต้องรับฟัง อดทน และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น “A” ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าเป็น “การพัฒนาทางจิตวิญญาณ” (Spiritual Development) พอคนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกัน ก็เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานด้วยกัน ที่เรียกว่า “Interactive learning through action” จึงให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิด “การเรียนรู้” ที่แท้จริง ซึ่งมีพลังมาก ปกติแล้วคนมักจะเรียนรู้กันยาก

เพราะฉะนั้น “การพัฒนา” ต้องการ “การเรียนรู้” อย่างมากของทุกฝ่าย นั่นคือ ต้องมี “I” (Influence) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดพลัง และต้องมี “C” (Control) ซึ่งได้แก่ “การจัดการ” (Management) และ “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) ที่กำหนดว่าใคร จะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด มีค่าใช้จ่ายเท่าไร จะได้เงินจากไหน ถ้าไม่พอจะทำอย่างไร เป็นต้น

กระบวนการ AIC

ภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการ AIC

การที่จะผลักดันกระบวนการนวัตกรรมใหม่ในด้านการพัฒนาให้มีบทบาทในทางปฏิบัตินั้น จะต้องใช้กระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันทำงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรัก ทุกฝ่ายในที่นี้ หมายถึง เบื้องภาคี คือ 1) ชุมชน ได้แก่ องค์กรประชาชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป 2) รัฐ ได้แก่ รัฐบาล และหน่วยงานของทางราชการ 3) นักวิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการต่าง ๆ 4) องค์กรเอกชน ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรการกุศล สื่อมวลชน ตลอดจน ชมรม และกลุ่มต่าง ๆ และ 5) องค์กรธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน และนักธุรกิจ

ปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย เช่น อาชญากรรม โสเภณี ความยากจน ซึ่งเชื่อมโยงไปกับเรื่องความเสื่อมเสียทางศีลธรรม สรุปแล้วเรียกว่า เป็นวิกฤติการณ์ทางสังคม (Social Crisis) มีสาเหตุทั้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเอง และสาเหตุจากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีดังกล่าว เป็นปัญหาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การที่จะแก้ไขได้ต้องเปลี่ยนกระบวนการความคิดหรือวิถีคิดใหม่ โดยให้หมึกกำลังกันทุกส่วนเข้ามาเชื่อมโยงกันทำงาน เพราะเราจะแก้ปัญหาที่ละเรื่องไม่ได้ ต้องทำพร้อมกันทุกเรื่อง โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ วิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) เพื่อก่อให้เกิดแนวทางใหม่แห่งความร่วมมือในการพัฒนาของทุกฝ่าย ทั้งทางราชการ ชุมชน องค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์หรือองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิชาการ สถาบันทางศาสนา และภาคธุรกิจ ในอันที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยระดมทรัพยากรกำลังและทรัพยากรทั้งหมดมาเชื่อมโยงกันในการดำเนินงานสร้างสรรค์สังคม

กล่าวโดยสรุป กระบวนการนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนา จะต้องใช้กระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันทำงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรัก การที่จะแก้ไขได้ต้องเปลี่ยนกระบวนการความคิดหรือวิถีคิดใหม่ โดยให้หมึกกำลังกันทุกส่วนเข้ามาเชื่อมโยงกันทำงาน เพราะเราจะแก้ปัญหาที่ละเรื่องไม่ได้ ต้องทำพร้อมกันทุกเรื่อง โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ วิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ผู้วิจัยได้ ทบทวนจากงานวิชาการแล้วพบว่าหากพิจารณาความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ตามคำ นิยามของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในหนังสือโครงการ ส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ แล้วจะพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ก็คือ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งได้กล่าวถึง นิยามความหมาย จำนวนผู้ประกอบการ ประมาณการขนาดตลาด

ของการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ และผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาไว้โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารทางงานวิชาการ พบว่ามีผู้ให้ความหมายคำว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ไว้หลายท่านดังนี้

ศุภลักษณ์ อัครางกูร (2551 : 99) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการเดินทางโดยมีเหตุผลทางศาสนาเป็นหลัก ถือเป็นปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่ยุคแรกๆ ซึ่งเหตุผลในการเดินทางที่จริงแล้วอาจไม่มีการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันการเดินทางลักษณะนี้มักจะรวมกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าอยู่ด้วย ผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ มักจะมีความเชื่อในการทำกิจกรรมทางศาสนาซึ่งอาจรวมถึงการเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือประกอบพิธีกรรม อย่างไรก็ตามกิจกรรมบางอย่างได้ลดความนิยมไปเนื่องจากความนิยมไปเนื่องจากจำนวนผู้ที่นับถือศาสนา หรือความเชื่อนั้นลดลง สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา มิได้มีเพียงผู้นับถือศาสนานั้นเท่านั้นที่เข้าเยี่ยมชม หากแต่นักท่องเที่ยวอื่น ๆ ยังให้ความสนใจเข้าชมความงามหรือเข้าไปพักผ่อนสงบจิตสงบใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันนี้ ผู้คนโดยทั่วไปต่างให้ความนิยมสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาเป็นที่พึงพิงทางจิตใจกันมาก

ศูนย์บริการวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549 : 28) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยังศาสนสถาน (Religious Place) เพื่อเยี่ยมชมหรือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นมัสการพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ตลอดจนสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้แก่ สถานที่ตั้งของอาคารที่ประดิษฐานรูปเคารพ สถานที่สำหรับบรรดาศาสนิกชนมาประชุมเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนที่พำนักของนักบวชตามศาสนานั้น ๆ โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ ตามกิจกรรมการใช้งานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หมายถึง การเดินทางเพื่อบำบัตจิตใจตามหลักพุทธศาสนาหรือการบำบัตจิตใจโดยการฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิหรือการทำปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อการผ่อนคลายและลดความตึงเครียด ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการฝึกตนนี้ จะต้องเข้าไปฝึกปฏิบัติตนภายในพุทธสถานโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ ที่ประดิษฐานรูปเคารพ สถานที่สำหรับบรรดาศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรม

ทางศาสนา ตลอดจนที่พำนักของนักบวชตามศาสนานั้น ๆ ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด เจดีย์ พระธาตุ ปรางค์ เช่น วัดพญัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน และพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานปฏิบัติธรรม หมายถึง สถานที่สำหรับบำบัดจิตใจ โดยการเข้าฝึกปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิและทำวิปัสสนากรรมฐานเพื่อการฝึกฝนจิตใจให้สงบ สถานที่ปฏิบัติธรรม เช่น เสถียรธรรมสถาน สำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอ้อยน้อย เป็นต้น

ภทฺรสุภา ลีลานภาพรรณ (2551 : 25) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงพุทธไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางไปยังพุทธศาสนสถานใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เป็นการเดินทางไปเพื่อการบำเพ็ญบุญกุศล 10 อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ
 - 1.1 ทานมัย ทำบุญด้วยการให้
 - 1.2 ศีลมัย ทำบุญด้วยการรักษาศีลประพฤติดี
 - 1.3 ภาวนามัย ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา
 - 1.4 อปจายนมัย ทำบุญด้วยการประพดีอ่อนน้อม
 - 1.5 เวยยาวัจจมัย ทำบุญด้วยการช่วยขวนขวายรับใช้
 - 1.6 ปตติทานมัย ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนความดีให้ผู้อื่น
 - 1.7 ปตตานโมทนามัย ทำบุญด้วยความยินดีของผู้อื่น
 - 1.8 ธัมมัสสวนมัย ทำบุญด้วยการฟังธรรม
 - 1.9 ธัมมเทศนามัย ทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรม
 - 1.10 ทิฏฐุชุกัมม ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง
2. เป็นการเดินทางไปเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และปฏิบัติธรรม ณ พุทธศาสนสถานแห่งใดแห่งหนึ่ง
3. เป็นการเดินทางไปเพื่อเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น การไปทอดกฐินผ้าป่า ตักบาตรดอกไม้ แห่เทียนพรรษา เป็นต้น

2.2.2 จำนวนผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ในประเทศไทยมีศาสนสถาน สำนักสงฆ์ ศาลเทพเจ้าต่าง ๆ มีทั้งหมดทั่วประเทศ มีทั้งหมดทั่วประเทศ 33,902 แห่ง ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละตำบลในประเทศไทย โดยพบว่าศาสนสถานสถานที่ได้พิจารณาแนะนำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา มีทั้งสิ้น 2,161 แห่ง อยู่ในภาคกลาง จำนวน 688 แห่ง ร้อยละ 31.8 ภาคเหนือ 588 แห่ง ร้อยละ 27.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 522 แห่ง ร้อยละ 24.2 ภาคใต้ 241 แห่ง ร้อยละ 11.2 และ

ภาคตะวันออก 122 แห่ง ร้อยละ 5.6 ในส่วนของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีสถานที่สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นสำนักปฏิบัติธรรม มีจำนวน 16 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง จำนวน 8 แห่ง ร้อยละ 50.0 ภาคเหนือและภาคใต้จำนวนเท่ากัน ภาคละ 3 แห่ง ร้อยละ 18.8 และภาคตะวันออก 2 แห่ง ร้อยละ 12.4

2.2.3 ประเมินการขนาดตลาดของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ในส่วนของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานและสถานวิปัสสนา ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บข้อมูลด้านรายได้ และจำนวนนักท่องเที่ยวไว้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามจากการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ส่งเสริมการไหว้พระ 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ได้มีการประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำการกิจกรรมดังกล่าวไว้ในปี 2558 และปี 2559 ในเขตกรุงเทพฯ ช่วงเทศกาลปีใหม่ พบว่า ในปี 2558 จำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำการกิจกรรมไหว้พระ 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีประมาณ 21,368 คน ส่วนในปี 2559 จำนวนประมาณ 84,000 คน ซึ่งมีอัตราเติบโตที่สูงขึ้นมาก

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะไม่สามารถทราบขนาดตลาดจากจำนวนนักท่องเที่ยวได้ชัดเจน แต่จากการสำรวจตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่ทำการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 49 สำหรับชาวไทยและร้อยละ 45 สำหรับชาวต่างชาติ

2.2.4 การท่องเที่ยวเชิงพุทธในประเทศไทย

ประเทศไทยเมื่อก้าวถึงในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่จะมองว่าเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามมีขนบธรรมเนียม มีวัฒนธรรม มีประเพณีที่งดงาม โดยเฉพาะเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้ให้ความสนใจและต้องการที่จะศึกษาปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา และในปรัชญา วิถีชีวิตแบบชาวตะวันออก โดยการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติในทางศาสนาหรือการเดินทางเพื่อการแสวงบุญของศาสนิกชนต่าง ๆ นั้น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทาง ดังเช่น พุทธศาสนิกชนเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ในประเทศอินเดีย และ การเดินทางไปทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ตามต่างจังหวัดในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยว (ชาวต่างประเทศ) กลุ่มหนึ่งได้เลือกกิจกรรมทางศาสนาตั้งกล่าวเป็นทางเลือกในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงผู้คนยึดติดในวัตถุ ทำให้จิตใจของผู้คนตกต่ำ หลายคนจึงแสวงหาความสงบสุขจากจิตใจภายใน และสิ่งที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น

ประกอบกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีลักษณะของการทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมและการเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เช่น การกดขี่ในทางเพศหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ทรัพย์สิน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมนั้น ๆ อันเป็นการครอบงำและลดศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาถึงข้อปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพิจารณาถึง และปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็ให้ความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยในการศึกษาเบื้องต้นของผู้เขียน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้สนใจและฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับสมาธิ วิปัสสนา เฉพาะที่เป็นกองวิปัสสนาธุระ วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร และบ้านแสงธรรม ซึ่งได้จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติสมาธิวิปัสสนาและเป็นศูนย์ข้อมูลทางพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยเฉลี่ยแล้วจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่สนใจและทดลองปฏิบัติจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสอนเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนาตามวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยยังมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ซึ่งจัดเป็นการท่องเที่ยวการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และความสงบสุขต่อผู้เดินทางและเพื่อนมนุษย์ โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปผู้สูงอายุ และนักศึกษาที่สนใจในวิถีชีวิตของชาวเอเชีย นับได้ว่าการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและปฏิบัติทางศาสนาได้เป็นทางเลือกหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งสมควรที่จะมีการศึกษาและส่งเสริมกันอย่างจริงจังในฐานะประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา

การท่องเที่ยวในแนวพุทธมิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่แต่เป็นสิ่งที่มาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาลซึ่งมีค่านิยมต่าง ๆ เช่น “ธรรมะสัญจร” “การจาริกแสวงบุญ” “การเดินทางแสวงบุญ” หรือแม้แต่ในปัจจุบันที่ว่าการท่องเที่ยวแนวพุทธ หรือ Budd hist Tourism ซึ่งถ้าหากกล่าวถึงพระพุทธวจนในคราวที่พระพุทธองค์ส่งสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ว่า “จรธ ภิกขเว พุชชนิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปกาย ภิกษุทั้งหลายพวกท่านจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก” หรือกล่าวโดยย่อว่า “จงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของคนหมู่มาก” จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวแนวพุทธในแต่ละนิยามล้วนมีความหมายเพื่อการแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อปฏิบัติอันเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ซึ่งหมายถึงเป็นการเดินทางที่ก่อประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ อันจะนำมาซึ่งความสงบสุข สันติภาพแก่มวลมนุษยชนทุกหมู่เหล่า มิได้เป็นการเดินทางเพื่อบังเบียดผู้อื่นหรือเพื่อสนองความต้องการอยากของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเดินทางที่ควบคู่ไปกับการศึกษาการพัฒนาจิตใจของผู้เดินทางและการปฏิบัติในหนทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์ รวมถึงหมู่สัตว์และสิ่งแวดล้อมอันวิจิตรทางแห่งธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ที่ทุกสรรพสิ่งล้วนต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและเพื่อความดีงามของสังคมและสรรพสิ่งในโลก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “การท่องเที่ยวแนวพุทธ คือ

การเดินทางเพื่อการศึกษา การพัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสิ่ง

2.2.5 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ

จากนิยามและความหมายดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงพุทธมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไปที่เป็นการเดินทางเพื่อชื่นชมความงามจากภายนอกที่เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ชัดเจน แต่ไม่ได้เป็นการพัฒนาในด้านจิตใจหรือการเข้าถึงนามธรรมที่เป็นองค์รวมของสรรพสิ่งทั้งรูปธรรมและนามธรรม ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาถึงการเดินทางเพื่อการศึกษาพัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถระบุวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาเรียนรู้ และปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทางให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
3. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อเป็นการสร้างประโยชน์ ความสงบสุข สันติภาพ ต่อมวลมนุษยและต่อสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการมุ่งหวังเพื่อสร้างความดีงามทั้งของนักท่องเที่ยวและสังคมในการที่จะปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการของศีล สมาธิ ปัญญา กล่าวคือ เริ่มต้นจากศีล คือข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ที่ไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น เช่น ไม่โกหก หลอกลวง โกงค่าบริการ หรือการแสวงหาความสุขทางกามารมณ์ แล้วแสวงหาความรู้ ความเข้าใจทางด้านจิตใจ คือเพื่อให้เข้าใจตนเองมากขึ้นจากการเรียนรู้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม และฝึกฝนจิตใจสมาธิ โดยจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้พบปะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนหนึ่ง พบว่า หลายคน มีความสนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนาตามหลักของพระพุทธศาสนา และสุดท้ายคือ เป็นการพัฒนาให้เกิดปัญญาซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามแก่เพื่อนมนุษย์ และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เกื้อกูล

2.2.6 ลักษณะและแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ

1. เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ เป็นการศึกษาหาความรู้จากสิ่งที่มองเห็นจากภายนอก ทั้งทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรม แล้วมองสรรพสิ่งโดยมองเป็นองค์รวมให้เกิดความเข้าใจในความหมาย และซาบซึ้งถึงภายในอันเป็นนามธรรม และสามารถปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2. เป็นการสร้างประโยชน์เกื้อกูลให้เกิดขึ้นแก่ทุกฝ่าย ทั้งผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ หรือให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

3. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้เกิดความดีงามต่อตนเองและผู้อื่นในลักษณะที่เกื้อกูลกัน กล่าวคือ เป็นการเยี่ยมเยือน ชื่นชม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าร่วมกัน

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ยึดหลักของศีล สมาธิ ปัญญา กล่าวคือมีข้อปฏิบัติทางกายวาจา รวมกันในทุกที่ต้อง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และยึดมั่นในหลักการของความถูกต้องและเป็นธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการพัฒนาต่อตนเอง ชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมรวมกันอย่างสร้างสรรค์

ซึ่งจากลักษณะของการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นการเชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึง สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมพร้อม ๆ กัน โดยมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. ยึดหลักการปฏิสันถาร คือ อามิสปฏิสันถาร และธรรมปฏิสันถาร กล่าวคือ อามิสปฏิสันถาร เป็นการต้อนรับ เชิญชวน ให้ท่องเที่ยวในด้านรูปธรรม คือการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม เพื่อชื่นชมความงดงามจากภายนอกและควรให้มีทำปฏิสันถาร คือการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ซาบซึ้งถึงธรรมนามที่อยู่ภายในของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น มีความเข้าใจ อันดีในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องจากความรู้ในทางธรรมะ คือความเป็นจริงแห่งชีวิตและสรรพสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติต่อกัน

2. ยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรมในบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ให้บริการ รู้จักเคารพและให้เกียรติแก่นักท่องเที่ยว ผู้เดินทาง ไม่หลอกลวงในทางเสียหาย และ นักท่องเที่ยวก็ควรยกย่อง ชื่นชม ความเป็นเอกลักษณ์ในวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนหรือของสังคม นั้น ๆ รวมถึงไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยว หรือขโมยความหลากหลายทางชีวภาพอันเป็นทรัพยากรของท้องถิ่นหรือประเทศทั้งนั้น

3. ยึดหลักการเรียนรู้ร่วมกัน คือ มีการฝึกอบรมเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีงามต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้บริการและ นักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางปฏิบัติ คือ

3.1 มัคคุเทศก์ ควรเป็นผู้แสดงแนวทางเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในความหมาย แห่งการเดินทางอย่างแท้จริง คือ ให้อามิสปฏิสันถาร และธรรมปฏิสันถาร เพื่อให้การเดินทางครั้งนั้น ๆ มีสูญเปล่า ปราศจากคุณค่าทางด้านจิตใจและการปฏิบัติที่ดีงามต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

3.2 เจ้าของสถานที่พัก โรงแรม ควรมีลักษณะของการให้ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ให้ความสะดวกปลอดภัยแก่ผู้มาพักผ่อน ปิยวาจา เป็นผู้พูดจาไพเราะเสนาะหู ต้อนรับด้วย

อัยาศัยอันดี สมานัตตตา ประพฤติตนสม่ำเสมอไม่แยกความมั่งมีหรือยากจนหรือแบ่งแยกผิวพรรณวรรรชในการให้บริการ และอัตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมรวมกัน และทั้งนี้นักท่องเที่ยวก็ได้รับความพึงพอใจและประทับใจการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งผลที่ตามมาคือ ประเทศไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้คนในท้องถิ่นนั่นเอง

3.3 องค์กรที่รับผิดชอบของรัฐ ควรส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักการที่กล่าวมาแล้วอย่างจริงจัง ด้วยความสำนึกในความกตัญญูรู้คุณของแผ่นดินหรือทรัพยากรท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีอยู่ด้วยความพยายามรักษามิให้เสื่อมโทรมไปกว่านี้ เพราะว่า ประเทศไทยคงจะหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่มาทดแทนไม่ได้ ด้วยการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ชัดเจน

3.4 สำหรับนักท่องเที่ยว ควรเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและจิตใจ คือมองสรรพสิ่งจากรูประธรรมและนามธรรมให้เป็นองค์รวมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันพร้อมทั้งสามารถปฏิบัติให้ถูกต้องต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

4. ยึดหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ในการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการพัฒนาในวงการท่องเที่ยว คือให้มีความสุขจิต จริ่งใจ ในการให้บริการ แนะนำ ตักเตือนให้นักท่องเที่ยวในทางที่ถูกต้อง และเสนอปรัชญาของการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแนวพุทธ เป็นต้น

จากแนวคิดและหลักการดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ประกอบการสามารถจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวพุทธได้ เช่น การท่องเที่ยวชมความงามของวัดพระแก้วหรือวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โดยมีมุมมองจากรูปธรรมกิจกรรมฝานั่ง พุทธศิลป์ อันเป็นรูปธรรมภายนอก แล้วจัดให้มีการสอน การฝึกปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนาในระดับเบื้องต้นอันเป็นการเรียนรู้ และฝึกฝนทางด้านจิตใจ ให้แก่นักท่องเที่ยวผู้ที่สนใจ โดยพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวในสถานที่เหมาะสมแห่งใดแห่งหนึ่งหรือการเที่ยวชมศิลปะวัฒนธรรมวัดวาอารามในจังหวัดเชียงใหม่แล้วฝึกปฏิบัติตามวัดที่มีการจัดสอนสมาธิวิปัสสนา ซึ่งจะเป็นการต้อนรับทั้งอามิสปฏิสันถารและธรรมปฏิสันถาร อันจะเป็นการนำมาซึ่งความเจริญความสงบสุขและประโยชน์เกื้อกูลของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะเป็นลักษณะและกิจกรรมของการท่องเที่ยวในแนวพุทธได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธเป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาในสถานการณ์ที่การท่องเที่ยวได้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้คน นักท่องเที่ยว ที่สนใจในการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อความสัมพันธ์ทางสังคมและการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อทุกๆฝ่าย เปรียบประดุจหมุ่มมกร เทียวขึ้นชมความงามของมวลบุปผา โดยมีทำลายความงามของมวล

ดอกไม้ ฉะนั้น ดังนั้นหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในฐานะที่เป็นดินแดนแห่ง พระพุทธศาสนา

2.2.7 ปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา 2 ด้าน คือ 1) ด้านรูปแบบการให้บริการ 2) ด้านบุคลากร โดยมีรายละเอียดของปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาด้านรูปแบบการให้บริการ

1.1 ความไม่เป็นระเบียบของผู้ประกอบการร้านค้าที่เข้ามาขายสินค้าภายในวัด การมีมิชฉาชีพภายในบริเวณวัด การล้วงกระเป๋า การวิ่งราว ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดยังไม่ดีพอ เช่น ห้องน้ำภายในวัดยังไม่สะอาด และมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว หรือบริเวณรอบวัดมีไฟฟ้าไม่เพียงพอที่จะทำให้อุณหภูมิในปัจจุบันเกินปัญหาอาชญากรรมบ่อยครั้ง

สถานปฏิบัติธรรมของภาคเอกชนบางแห่งการงบประมาณในการพัฒนาสถานที่ เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ดูแล การทำความสะอาดสถานที่ และการขยายพื้นที่ให้กว้างขวางเพื่อรองรับการมาปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรมที่มีเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

2. ปัญหาด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการโดยเฉพาะบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านการฝึกอบรมด้านวิปัสสนากรรมฐานในสถานที่ปฏิบัติธรรม เนื่องจากมีผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากทำให้บางครั้งครูผู้สอนไม่เพียงพอในการดูแลอย่างใกล้ชิด

2.2 ความสามารถด้านสื่อสารภาษาต่างประเทศของผู้ให้บริการในสถานปฏิบัติธรรมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก แต่บุคลากรหรือพระนิตยยังไม่สามารถสื่อสารกับผู้ปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติได้ โดยเฉพาะวัดที่สำคัญและได้รับความนิยม

2.2.8 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรเป็นศูนย์กลางการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของภาครัฐให้แก่บุคลากรที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ชาวบ้านที่เป็นอาสาสมัคร มัคทายก เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการได้อย่างเหมาะสม

2. ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของไทยให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง เพราะเมืองไทยเป็นเมืองพุทธโดยการส่งเสริมให้เมืองไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยหันมาสนใจมานั่งวิปัสสนา การนั่งสมาธิและเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

3. ควรมีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้การดูแลความปลอดภัยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อไม่ให้มีมิชชันนารีเข้ามาบกรบกวนนักท่องเที่ยว

2.2.9 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

จุดแข็ง

1. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานจำนวนมากมีวัดในพระพุทธศาสนามากถึง 33,902 แห่ง ทั้งนี้ในส่วนของวัดทางพุทธศาสนาได้มีการจำแนกระดับของวัดในกลุ่มพระอารามหลวง มีทั้งหมด 272 แห่งแจกแจงออกเป็นระดับต่าง ๆ 3 ระดับ คือ พระอารามหลวงชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี ซึ่งแต่ละแห่งจัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความสวยงามทางด้านปฏิมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประณีตศิลป์ เนื่องจากพระอารามหลวงเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น สมเด็จพระบรมราชาธิราช สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์ และขอพระราชทานให้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง เช่น วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร เป็นต้น นอกจากนี้ในวัดที่มีศักยภาพหรือมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้จากการรวบรวมโดย www.thaitambon.com ที่มีการคัดเลือกวัดต่าง ๆ ในแต่ละตำบลของแต่ละจังหวัด พบว่า มีวัดหรือศาสนสถานที่ถูกส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นจำนวนมากประมาณ 2,200 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาค

2. วัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะวัดในระดัพระอารามหลวงส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีจุดบริการขายดอกไม้ธูปเทียน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายอธิบายต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศและมีการพัฒนาภูมิทัศน์อยู่ตลอดเวลา ด้านของการจัดการได้มีการแบ่งเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส มีการจัดการที่ชัดเจน เป็นสัดส่วนดี มีการปลูกต้นไม้ต่าง ๆ ทำให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่นสามารถเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้อีกด้วย

3. เมื่อพิจารณาจำนวนและความพร้อมของผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา พบว่า ในประเทศไทยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นจำนวน

มากและมีบุคลากรพร้อมสำหรับรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของประเทศไทย อย่างไรก็ตามอาจยังไม่สามารถรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เนื่องจากข้อจำกัดในด้านภาษา

จุดอ่อน

1. ปัจจุบันวัดที่ได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวแต่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงยังมีอยู่ไม่มากนัก ดังนั้นในช่วงเทศกาลสำคัญประจำปีของประเทศไทย เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ จะมีนักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมตามวัดที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ของวัดไม่สามารถดูแลเรื่องความสะดวกเรียบร้อยได้อย่างทั่วถึง ทั้งในเรื่องสถานที่จอดรถ ความสะดวกของทางเดินเท้าหรือห้องน้ำ เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ

2. งบประมาณจากภาครัฐในการใช้จ่ายดูแลศาสนสถานต่าง ๆ ในประเทศไทยยังมีอยู่จำกัด ไม่มากเพียงพอสำหรับการทำนุบำรุงดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัด จึงจำเป็นต้องมีการขอบริจาคจากบุคคลทั่วไปหรือนักท่องเที่ยว ซึ่งบางครั้งทำให้เสียภาพลักษณ์ของศาสนสถาน

3. วัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งยังขาดแคลนพระสงฆ์หรือบุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านศาสนาพุทธให้กับชาวต่างชาติ เนื่องจากปัจจุบันพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่หรือคนดูแลภายในวัดหรือศาสนสถานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติที่สนใจในศาสนาพุทธที่มาท่องเที่ยวตามวัดต่าง ๆ ได้

โอกาส

1. ปัจจุบันคนไทยในเมืองประสบปัญหาความเครียดจากเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจ และปัญหาภายในครอบครัวทำให้คนส่วนใหญ่นิยมหันมาหาทางแก้ไขปัญหาด้วยการเข้าวัดหรือมาสนใจศึกษาทางธรรมหรือไปนมัสการเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงตามต่างจังหวัดเพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิตเพิ่มมากขึ้น

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างจริงจัง โดยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวไหว้พระให้ครบ 9 วัด ภายใน 1 วัน ในช่วงปีใหม่ที่กรุงเทพฯหรือการท่องเที่ยววัดในเขตภาคกลางและในเขตภาคเหนือ

3. จากเดิมที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี และผู้ที่เกษียณอายุการทำงานแล้วแสดงให้เห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบอิมมูญ เป็นการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ แต่ปัจจุบันจากการสำรวจนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อความสนใจในการท่องเที่ยวจำนวน 841 คน พบว่า มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เคยทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสูงถึง ร้อยละ 48.9 และนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีอยู่ในทุกช่วงอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วง 21-30 ปี มีสัดส่วนของการไป

ท่องเที่ยวเชิงศาสนาสูงที่สุดถึงร้อยละ 24.8 รองลงมา คือ อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 20.0) อายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 19.2) อายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 18.7) และอายุต่ำกว่า 21 ปี (ร้อยละ 17.3) ตามลำดับ นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 490 คน พบว่า มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เคยทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาถึงร้อยละ 44.7

4. ในปัจจุบันกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีนโยบายที่จะให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเชื่อมโยงของวัดกับคนในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นทำให้คนมีความสนใจในศาสนาเพิ่มมากขึ้นและสามารถส่งผลต่อไปถึงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้ด้วย

อุปสรรค

1. การเข้าสู่ตลาดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของผู้ประกอบการนำเที่ยวนั้นผู้ให้บริการจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาเป็นอย่างดี เช่น สามารถเป็นผู้นำสวดมนต์ไหว้พระได้ ทราบถึงประวัติศาสตร์ที่สามารถนำนักท่องเที่ยวไปได้อย่างถูกต้อง ซึ่งในประเทศไทยมีผู้นำเที่ยวศาสนาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านศาสนา และมีบริษัทนำเที่ยวเชิงศาสนาไม่มากนัก เนื่องจากหัวหน้าทัวร์หรือผู้นำเที่ยวต้องเป็นผู้ที่ชื่นชอบสนใจ และมีความรอบรู้เรื่องวัด สถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดรวมทั้งเรื่องธรรมเนียม และประวัติศาสตร์ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนาเป็นอย่างดี

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาใหม่ๆ ยังมีน้อยทำให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ และเมืองท่องเที่ยวหลักๆ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต พระนครศรีอยุธยาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีศาสนสถานที่สำคัญกระจายอยู่ทั่วประเทศ ทำให้ขาดโอกาสในการขยายฐานของนักท่องเที่ยว

3. ในภูมิภาคเอเชียมีหลายประเทศที่นับถือศาสนาพุทธและมีศาสนสถานที่มีความสวยงาม เช่น ประเทศญี่ปุ่น จีน เกาหลี เป็นต้น หรือแม้กระทั่งศาสนสถานของศาสนาอื่น เช่น วัดของศาสนาฮินดูที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาของประเทศไทยมีคู่แข่งจากประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังมีหลายประเทศที่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนาของตนเองผ่านสื่อโทรทัศน์ในรายการละครหรือภาพยนตร์ต่าง ๆ เช่น ประเทศเกาหลีส่งเสริมวัด Temple Stay ผ่านละครชุดเรื่อง “Full House” เป็นต้น

2.2.10 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต ฉบับ พ.ศ. 2555 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรม คือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมกันใช้ชีวิตอยู่ในหมู่ของตน วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกันยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา สามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาช่วยให้นักมนุษยในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญงอกงาม

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) (n.d.) หรือ องค์การ UNESCO ได้ให้คำจำกัดความของคำว่ามรดกทางวัฒนธรรมไว้ในการประชุมสามัญที่จัดขึ้น ณ กรุงปารีส ในปี ค.ศ. 1972 หรือตรงกับ พ.ศ. 2515 ว่าเป็น

1. อนุสรณ์สถาน (monuments) อันรวมไปถึงผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานประติมากรรมหรือจิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ที่อยู่อาศัย และร่องรอย ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์
2. กลุ่มอาคาร (group of buildings) อันรวมไปถึงกลุ่มของอาคารไม่ว่าจะแยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสภาพทางภูมิทัศน์ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
3. แหล่งอันรวมไปถึงผลงานที่เกิดจากมนุษย์ (sites) หรือผลที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ และบริเวณอันรวมถึงโบราณคดีที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา ทั้งนี้ องค์การอยู่ UNESCO ได้จัดตั้งคณะกรรมการมรดกโลก (The World Heritage Committee) ในปี พ.ศ. 2519 เพื่อทำหน้าที่สร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคีสมาชิกในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการดูแลแหล่งวัฒนธรรมที่มีความสำคัญหมวดมนุษยชาติให้คงอยู่ พร้อมกันนี้ได้ตั้งกองทุนมรดกโลกขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกแล้ว ปัจจุบัน ประเทศไทยมีแหล่งมรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว 5 แห่ง ประกอบด้วยเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง และผืนป่าดงพญาเย็น เขาใหญ่ นอกจากนี้ยังมีแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้นรอการนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกเพื่อพิจารณาอีก 2 แห่งได้แก่ ปราสาทหินพิมายและเส้นทางวัฒนธรรม และปราสาทพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ทั้งนี้การประกาศสถานที่ดังกล่าวเป็นมรดกโลก นอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจของ

ประเทศไทยแล้ว ยังนำมาซึ่งรายได้เข้าประเทศจากการท่องเที่ยวและยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอาชีพที่หลากหลาย ตั้งแต่การให้บริการด้านการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวนี้ได้ยกระดับสภาพความเป็นอยู่และเพิ่มรายได้ในหมู่ประชากรของประเทศอันนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.2.11 ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ที่กว้างไกลจากการมีประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงการใช้เวลาในการท่องเที่ยวแสวงหาความรู้ด้านวิทยาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ หรือเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เพื่อชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปะวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่โบราณหรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ สาธารณสถาน กำแพงเมืองคูเมือง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน แหล่งโบราณคดี รวมถึงสถานที่จัดตกแต่ง หรือรวบรวมเกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าพื้นเมือง หัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่แสดงการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของคนพื้นบ้าน เป็นต้น

การท่องเที่ยววัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคมเป็นการท่องเที่ยวในเชิงให้ความรู้และความเข้าใจ

การท่องเที่ยววัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอาจอยู่ในลักษณะของรูปแบบและนามธรรม สถานที่น่าประทับใจทางวัฒนธรรม เช่น สนามรบ เมืองโบราณ พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ วัฒนธรรมดังกล่าวก่อให้เกิดเหตุการณ์น่าสนใจและเกิดความน่าประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2566) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า คือการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549: 72) ได้ให้ความหมายว่าแหล่งท่องเที่ยวเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่รวมเอาสินค้าและบริการหลากหลาย จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบสำคัญ

อยู่ 3 องค์ประกอบ หรือ 3 A's ดังต่อไปนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจอาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้นหรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า

ชูเกียรติ นพเกตุ (2545 : 57) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ศึกษาความรู้เกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ และศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแ่งมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะหรือการแสดงต่าง ๆ

ราณี อิลิชัยกุล (2546 : 114) ที่ให้ความหมายไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปะวัฒนธรรมหมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสศิลปะวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรีรวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี ตลอดจนการท่องเที่ยวชมมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถานและศาสนสถาน ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

แนวคิดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมและการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กันซึ่งการรักษา มรดกวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ด้านองค์ความรู้และให้คุณค่าแก่สังคมในขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชนการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ แนวคิดหลักเพื่อใช้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละแนวคิดจะประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทางสนับสนุนที่จะนำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม

2.2.12 แบบจำลองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากความสำคัญและแนวคิดเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมาสู่การวางแผน การจัดการ และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับประเทศไทย

1. นักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม หมายถึง ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ศึกษาวัฒนธรรมและมีพฤติกรรมที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาสั้น

2. นักท่องเที่ยวตามแรงบันดาลใจด้านวัฒนธรรม หมายถึง ผู้ที่ดึงดูดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักหรือได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ รูปภาพ โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้ระยะเวลาที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว น้อยกว่าประเภทแรก แต่มีโอกาที่จะเดินทางกลับมายังสถานที่ท่องเที่ยวอีกครั้งในอนาคต

3. นักท่องเที่ยวตามแรงดึงดูดทางวัฒนธรรม หมายถึงผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมีระยะเวลาในการท่องเที่ยว น้อย อาจจะเป็นในลักษณะเยี่ยมชมมากกว่าการพักอาศัย

สรุปการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามรอยเกจิอาจารย์จังหวัดนครปฐม ได้ดังนี้

1. จังหวัดนครปฐม ถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาตามคำนิยามของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและการท่องเที่ยวและกีฬา หนังสือโครงการส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ แล้วจะพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาก็คือ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งหมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวอย่างศาสนสถานเพื่อเยี่ยมชมหรือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นมัสการศาสนสถาน และพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำบุญทำทานและการสาธิตกฤตต่าง ๆ การเดินทางเพื่อการบำบัดจิตใจตามหลักพุทธศาสนา หรือการบำบัดจิตใจโดยการฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิและการทำวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อการผ่อนคลายและลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวันซึ่งบางครั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการเดินทางโดยมีเหตุผลทางศาสนาซึ่งเหตุผลในการเดินทางที่แท้จริงแล้วอาจไม่มีการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาได้มีเพียงผู้ที่นับถือศาสนาเท่านั้นที่เข้าเยี่ยมชมศาสนสถาน หากแต่นักท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ยังให้ความสนใจเข้าชมความงาม เข้าชมศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมสถาน หรือเข้าไปพักผ่อนสงบจิตใจ ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้คนโดยทั่วไปนั้นก็มักให้ความนิยมในสถานที่ทางศาสนาเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจกันมาก รวมถึงการเดินทางไปเพื่อการบำเพ็ญบุญกุศลวิถุ 10 ประการ บำเพ็ญสาธารณะกุศลหรืออย่างใดอย่างหนึ่งและยังรวมไปถึงการเดินทางไปเพื่อเข้าร่วมศาสนพิธีและงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ

2. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม ที่มุ่งเน้นในการท่องเที่ยวที่มีการสืบทอดทางด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางด้านวัฒนธรรม โดยเน้นการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง กระบวนการการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่ที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และแสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด พระบรมธาตุ เจดีย์ มีการบอกเล่าเรื่องราวในการ

พัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมตลอดถึง ประเพณีวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย

2.1 ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศทำให้รายได้ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้วัดมีรายได้จากการท่องเที่ยว และสามารถนำรายได้เหล่านี้ไปพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของวัดได้ อีกทั้งทำให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนรอบวัด มีรายได้จากการขายสินค้า ของที่ระลึกต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 ผลดีทางด้านวัฒนธรรม วัดเป็นสถานที่ที่ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมความเชื่อ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทย ดังนั้น จึงถือได้ว่าวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ที่อุดมไปด้วยสิ่งดีงามทางด้านคำสอนของพระพุทธศาสนาและความสวยงามของพุทธศิลป์ต่าง ๆ ดังนั้น หากวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจะทำให้วัฒนธรรมอันดีงามทางพระพุทธศาสนาสามารถเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

2.3 ผลดีทางด้านสิ่งแวดล้อม การที่วัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำให้วัดมีรายได้จากนักท่องเที่ยว ซึ่งรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวเหล่านี้ สามารถนำมาปรับปรุง บูรณะซ่อมแซมพุทธศิลป์ต่าง ๆ ภายในวัดที่เสื่อมโทรมให้สวยงามได้ นอกจากนี้ วัดยังสามารถนำเงินที่ได้จากนักท่องเที่ยว มาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้อีกทางหนึ่ง

2.3 ข้อมูลพื้นที่วิจัย

2.3.1 พื้นที่การวิจัย

จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐมอำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอดอนตูม และอำเภอสสามพราน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ที่ตั้ง

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตก ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง โดยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศา 45 ลิปดา 10 พิลิปดาดา เส้นแวงที่ 100 องศา 4 ลิปดา 28 พิลิปดา มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ เท่ากับร้อยละ 0.42 ของประเทศ และมีพื้นที่เป็นอันดับที่ 62 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนบรมราชชนนี

(ถนนปิ่นเกล้า – นครชัยศรี) 51 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเขตทวีวัฒนา เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

เขตการปกครอง

จังหวัดนครปฐมแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 106 ตำบล 904 หมู่บ้าน สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 4 แห่ง เทศบาลตำบล 18 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 93 แห่ง

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอใกล้เคียง

อำเภอนครชัยศรี 14 กิโลเมตร อำเภอพุทธมณฑล 20 กิโลเมตร อำเภอสามพราน 21 กิโลเมตร อำเภอกำแพงแสน 26 กิโลเมตร อำเภอดอนตูม 31 กิโลเมตร อำเภอบางเลน 46 กิโลเมตร

ระยะทางจากจังหวัดนครปฐมไปยังจังหวัดใกล้เคียง

จังหวัดนนทบุรี 65 กิโลเมตร จังหวัดสมุทรสาคร 48 กิโลเมตร จังหวัดราชบุรี 43 กิโลเมตร จังหวัดกาญจนบุรี 112 กิโลเมตร จังหวัดสุพรรณบุรี 160 กิโลเมตร

2.3.2 สภาพภูมิประเทศ

"สภาพภูมิประเทศของจังหวัดนครปฐมโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบถึงค่อนข้างราบเรียบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ระดับความแตกต่างของความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 2-10 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปลาดจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ และตะวันตกสู่ตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ดอน ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ดอนกระจ่ายเป็นแห่งๆ และมีแหล่งน้ำกระจ่าย สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองข่อยที่ขุดขึ้นเพื่อการเกษตรและคมนาคมอยู่มาก พื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 2-4 เมตร

2. ทรัพยากรดินและน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร โดยมีแม่น้ำต้นทูนสายหลักคือ แม่น้ำท่าจีน มีระบบชลประทานครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด
3. ฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปขนาดใหญ่รองรับวัตถุดิบในพื้นที่และเป็นสาขาที่ติด 3 ลำดับแรกที่มีมูลค่าสูงสุดและมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้จังหวัด
4. แหล่งเพาะปลูกข้าว พืชผักและผลไม้ประกอบด้วย มะพร้าว น้ำหอม ส้มโอ มะม่วง ฝรั่ง ชมพู่ มะนาว กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม ลำไย และกล้วยไม้ที่สำคัญ
5. เกษตรกรในจังหวัดเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพมากจังหวัดหนึ่งของภาคกลางตอนล่าง 1 โดยเฉพาะโคเนื้อ โคนม สุกรเป็ดไข่ และไก่ไข่ และมีโรงงานแปรรูปอาหารที่ทันสมัย รวมทั้งมีตลาดสุกรขนาดใหญ่ในการรองรับผลิตผล และเป็นแหล่งจำหน่ายเนื้อสุกรชำแหละที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ
6. การทำประมงน้ำจืด ได้แก่ กุ้งก้ามกราม ปลาน้ำจืด และสัตว์น้ำสวยงามเป็นอันดับต้นของประเทศ
7. ฐานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร โดยมูลค่าอุตสาหกรรมของจังหวัดเป็นสัดส่วนร้อยละ 54.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด และปัจจุบัน อุตสาหกรรมอาหารมีฐานการส่งออกร้อยละ 70 เป็นตลาดต่างประเทศ
8. ผลิตภาพแรงงานของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยมีผลิตภาพแรงงานเท่ากับ 304,000 บาท/คน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยผลิตภาพแรงงานของประเทศเท่ากับ 110,895 บาท/คน
9. แหล่งอารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน จึงมีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นระดับประเทศ
10. เมืองศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค โดยมีสถาบันการศึกษาทุกระดับ มีมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ โดยค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) ด้านการศึกษาเท่ากับ 0.6736 คิดเป็นอันดับที่ 7 ของประเทศและยังติดอันดับห้าจังหวัดที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษามากที่สุดในภาคกลาง

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ทำให้เกิดปัญหาด้านการระบายน้ำ จึงประสบปัญหาน้ำท่วมขังในบางพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณริมแม่น้ำท่าจีน
2. ถนนสายหลักมีสภาพชำรุด ไม่ปลอดภัยในการคมนาคมขนส่ง ขาดระบบขนส่งมวลชนที่มีคุณภาพ และขาดการจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เกษตรกรใช้สารเคมีในการผลิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง สารเคมีตกค้างในดิน ดินเสื่อมสภาพ การผลิตพืชเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน GAP และยังขาดแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยโดยตรง
4. การขยายฟาร์มเลี้ยงสัตว์เป็นไปได้ยากเนื่องจากชุมชนเมืองขยายตัวมากและที่ดินมีราคาแพง รวมทั้งก่อให้เกิดมลภาวะทางกลิ่น และน้ำเสีย
5. มาตรฐานในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ประเทศนำเข้ากำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณภาพสัตว์น้ำความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีตลาดกลาง ซื่อ-ขาย สัตว์น้ำไม่เพียงพอ ไม่สามารถรองรับผลผลิตได้ทั้งปี
6. ผู้ประกอบการขาดแคลนแรงงานไทย ทำให้จำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อให้กิจการสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง
7. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง และขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง รวมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่
8. ขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความชำนาญในการจัดการการเรียนรู้สาขาวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ส่งผลให้การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ม.3 ที่ถึงแม้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่ยังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 50
9. สถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA มีปริมาณต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในระดับประเทศ เนื่องจากประสบปัญหาความแออัดของผู้มารับบริการผนวกกับจำนวนบุคลากรและอุปกรณ์ทางการแพทย์ไม่เพียงพอ
10. จังหวัดมีเส้นทางรอยต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงและการแพร่กระจายของยาเสพติด จากข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคน

(HAI) ผลการจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัด เท่ากับ 995 รายต่อประชากรแสนคน สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 717.7 รายต่อประชากรแสนคน

11. ปริมาณขยะของจังหวัดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีปริมาณสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยปัจจุบันจังหวัดมีปริมาณขยะ 394,200 ตัน/ปีแต่ค่าเฉลี่ยปริมาณขยะในระดับประเทศอยู่ที่ 247,105 ตัน

12. คุณภาพน้ำของแม่น้ำท่าจีนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากซึ่งวัดโดยเกณฑ์ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป หรือ Water Quality Index (WQI) รวมทั้ง มีปริมาณน้ำเสียจากฟาร์มปศุสัตว์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำการเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม และน้ำเสียจากชุมชน

13. การประสบปัญหา น้ำทะเลหนุน ส่งผลกระทบให้น้ำกร่อย เค็ม และเกิดภาวะน้ำล้นตลิ่งในบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำท่าจีน

โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายของรัฐให้ความสำคัญกับ Food Safety Zoning การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม(Zoning) การเป็น Smart Farmer การบริหารจัดการน้ำ ซึ่งสร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตรปลอดภัย

2. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรม ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3. นโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก สนับสนุนให้ผู้ประกอบการจังหวัดสามารถผลิต แปรรูปสินค้าเกษตร และส่งออก

4. ภาครัฐมีนโยบายการเพิ่ม ศักยภาพการบริการเชิงรุกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โดยทีมสหวิชาชีพออกให้บริการผู้ป่วยที่บ้านและชุมชน

5. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล สนับสนุนให้จังหวัดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

6. การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกทวายในประเทศเพื่อนบ้าน สร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถพัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายขนส่งระดับภูมิภาค

7. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้มีตลาดขนาดใหญ่สามารถรองรับผลผลิตที่หลากหลายและมีคุณภาพ แลเชื่อมโยงด้านการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอาหาร และการท่องเที่ยว

8. กระแสความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในระดับโลกเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้จังหวัดสามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

9. การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถนำมาใช้พัฒนากระบวนการผลิต การตลาดการบริการ และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

10. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยสร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการผ่านระบบออนไลน์ทำให้ช่วยลดต้นทุนการตลาด และสามารถเผยแพร่ไปได้ทั้งในและต่างประเทศ

อุปสรรค (Threats)

1. ข้อจำกัดในการนำเข้าสินค้าของแต่ละประเทศมีมาตรฐานแตกต่างกัน และมีการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTB) เป็นเครื่องมือในการปกป้องการนำเข้าสินค้ามากขึ้น โดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard: SPS)

2. สินค้าของประเทศคู่แข่งที่มีต้นทุนต่ำกว่าและคุณภาพดีกว่าเข้ามาแข่งขันในตลาดของไทยมากขึ้น ส่งผลให้มีการแย่งส่วนแบ่งในตลาดการส่งออกสินค้าเกษตรบางชนิด

3. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีข้อกำหนดที่ส่งผลให้เกษตรกรปฏิบัติตามได้ยาก และเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ขาดแรงจูงใจด้านตลาดและราคา

4. อุตสาหกรรมบางประเภทอาจได้รับผลกระทบจากการไหลบ่าของแรงงานที่เข้ามาแข่งขัน รวมทั้งแรงงานฝีมือสามารถออกไปทำงานในประเทศคู่สัญญาทำให้เกิดปัญหาขาดแรงงานที่มีทักษะสูง

5. การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก ส่งผลกระทบด้านการเกษตร เช่น ผลผลิตน้อยลง ด้านสังคม เช่น โรคระบาด การเคลื่อนย้ายแรงงาน เกษตรกรยากจน และปัญหาภัยธรรมชาติ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัดนครปฐมได้นำประเด็นบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาลและแผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนยุทธศาสตร์รายสาขาเฉพาะด้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคกลาง

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐมปีพ.ศ. 2557-2560 ข้อคิดเห็นในการประเมินแผนพัฒนาจังหวัดนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาอำเภอ ปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการพัฒนาจังหวัดมาประกอบในการประชุมเชิงปฏิบัติการและวิเคราะห์สถานภาพจังหวัด ทั้งนี้กระบวนการในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจังหวัดด้วย SWOT Analysis ได้ดำเนินการอย่างครบถ้วนตามหลักการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งผลการกำหนดตำแหน่งการพัฒนาของจังหวัดหรือ Positioning ของจังหวัด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, พิเชฐ ทั้งโต และ ลำพอง กลมกุล (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาในประเทศอาเซียน: กรณีศึกษาหลวงพระบาง สปป.ลาว ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวในหลวงพระบาง สปป.ลาว ประกอบด้วย 1) การจัดการท่องเที่ยวภายใต้วิถีวัฒนธรรม วิถีธรรมชาติและการจัดทำวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมรายได้ประชาชาติของลาวในภาพรวมด้วย 2) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเป็นการจัดการท่องเที่ยวภายใต้วัฒนธรรมทางศาสนา ประเพณีวิถีชีวิตและธรรมชาติเช่น การท่องเที่ยววัด การท่องเที่ยวในวิถีทางวัฒนธรรม เช่น สงกรานต์การตักบาตรพระเข้าสถาปัตยกรรมทางศาสนา ที่เนื่องด้วยจิตวิญญาณทางศาสนา เป็นต้น 3) ชุดการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาในหลวงพระบาง สปป.ลาว นั้นได้มีรัฐเข้าไปจัดการส่งเสริมร่วมกับหน่วยของวัดและศาสนาให้เกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และประเพณีวิถีทางศาสนาที่เชื่อมประสานกับแหล่งการท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งธรรมชาติป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ ที่เห็นความสำคัญของพื้นที่การท่องเที่ยว ที่ได้ทั้งความรู้จิตวิญญาณของศาสนสถาน และพิธีกรรมนั้น ๆ และนำไปสู่คุณค่าทางจิตของการท่องเที่ยว ที่จะส่งผลให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติเข้าใจ อันเนื่องจากวิถีวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาที่ลาวหลวงพระบาง

สุธาสิณี วิทยาภรณ์ และ ตุลา ไชยาศิริรินทร์โรจน์ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัดจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีลักษณะพิเศษของการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางไปประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะวัดในจังหวัดเพชรบูรณ์มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโบราณสถาน และโบราณวัตถุนักท่องเที่ยวจึงชอบเดินทางมาเยือนเพชรบูรณ์จำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวในวัดจังหวัด

เพชรบูรณ์พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยว โดย เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านกลยุทธ์การท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านประชาสัมพันธ์และด้านบุคลากร นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าสิ่งที่วัดควรปรับปรุง สามารถเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย ดังนี้ เรื่องการจัดหาถังขยะให้เพียงพอ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่ท่องเที่ยว และควรมีแผนผังแสดงแหล่งท่องเที่ยวในวัด

ส่วนการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในวัด สรุปได้ 3 รูปแบบ ดังนี้คือ

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดทำ แผนผังการใช้สอยพื้นที่ของวัด การจัดทำแผนพัฒนาวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และการจัดทำ แผนพัฒนาฟื้นฟูโบราณสถาน
2. การจัดการระบบสื่อความหมาย ได้แก่ การจัดทำ ข้อมูลและฐานข้อมูลของวัดในระบบสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญ
3. การจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรของวัดในด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาจริยธรรมการท่องเที่ยวในวัด

พระสนั่น เจริญยิ่ง (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไร่ขิง ผลการวิจัยพบว่า 1) วัดไร่ขิงมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีสถานที่และการตกแต่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัตถุโบราณและศาสนสถานที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ส่งเสริมความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง มีการพิธีกรรมทางศาสนาตลอดทั้งปีในหลายเทศกาล และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมให้แก่ผู้สนใจ 2) ความเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา พบว่านักท่องเที่ยวมีมุมมองต่อวัดไร่ขิงในแง่ของความสำคัญทางประวัติศาสตร์เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีความเชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง เดินทางมาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามเทศกาล และปฏิบัติธรรมตามเทศกาลของวัด 3) ข้อเสนอแนะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดไร่ขิง แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนของวัดไร่ขิง ในด้านชมงานพุทธศิลป์ทำบุญ ไหว้พระ ขอพร 2) รูปแบบการท่องเที่ยวกิจกรรมทางพุทธศาสนาของวัดไร่ขิง ในด้านการปฏิบัติธรรม การสร้างเครือข่ายปฏิบัติธรรม

นพศักดิ์ นาคเสนา, ยุทธพงษ์ ต้นประดู่, สาวิตร พงศ์วัชร และ รินทร์ลภัส ชินวุฒิกุล กาญจน (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสถานการณ์โควิด 2019:กรณีศึกษา วัดใหญ่รัตนโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า วัดใหญ่รัตนโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอายุหลายร้อยปี (ไม่มีบันทึกเป็นอักษร) ในอดีตเป็นวัดร้างและเป็นแหล่งอารยธรรมชุมชนโบราณก่อนที่จะก่อตั้งเมืองนครศรีธรรมราช (โมคคลานตั้งก่อน นครตั้งหลัง) ได้รับการบูรณะเมื่อปี พ.ศ. 2493 ปัจจุบันกำลัง

พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากค้นพบวัตถุโบราณจำนวนมาก 2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสถานการณ์โควิด 2019 ชาวชุมชนวัดใหญ่รัตนโพธิ์ใช้การประชาสัมพันธ์ลักษณะบอกต่อด้านมาตรการการป้องกันตนเอง ก่อนเข้าวัดเพื่อสนองนโยบายภาครัฐ โดยเป็นการช่วยเหลือกันเองภายในชุมชนเพราะรัฐบาลไม่มีกำลังในการสนับสนุนอย่างเข้มงวด ชาวชุมชนเน้นการสร้างจิตสำนึกและการให้ความร่วมมือของนักท่องเที่ยว เช่น การเว้นระยะห่าง กินร้อน ช้อนเดี่ยว ล้างมือและการสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่ออยู่ในพื้นที่วัดใหญ่รัตนโพธิ์ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้มีส่วนได้-เสีย มีแนวคิดร่วมกันโดยสรุปด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการปรับตัวในสถานการณ์โควิด 2019 สามารถบูรณาการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ต้องดำเนินการอย่างจริงจังอีกทั้งการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพเชิงบวกระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก รวมทั้งการผลิตสินค้าที่ระลึก โดยหน่วยงานเศรษฐกิจท้องถิ่นสามารถสนับสนุนให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจระดับจุลภาค ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับมหภาคอย่างยั่งยืน

พัชรภา สิมหัตถสาร และ กฤษฏีดิณณ์ พันธุ์ไพโรจน์ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อเดิม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้แหล่งเรียนรู้เชิงพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น 3 แห่ง 2) ได้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางการเรียนรู้ของหลวงพ่อเดิม 3 เล่ม 3) ได้มีคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถจำนวน 96 คน โดยมีคะแนนการทดสอบความรู้หลังอบรมสูงกว่าคะแนนการทดสอบความรู้ก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังมีผลการประเมินมีคณาจารย์ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวโดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมอยู่ในระดับดี และ 4) มีครูที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนรุ่นต่อไปได้

อัยยรัช อภาศิลป์ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในพุทธมณฑล ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรบ่งชี้ซึ่งครอบคลุมเชิงยืนยันแบบจำลองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรีด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมที่จัดขึ้นในวันพระ และกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม ผลทดสอบพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการเชิงพื้นที่และการจัดการการท่องเที่ยวในพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า ผลการวิเคราะห์

โมเดลตัวแปรบ่งชี้ซึ่งประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรีด้านการจัดการพื้นที่ ประกอบด้วย 5 ตัวแปรแฝง ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว และพื้นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว ผลทดสอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

3. ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างของโมเดลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวที่พุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรบ่งชี้ซึ่งประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรีด้านการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ตัวแปรแฝง ได้แก่ ด้านการจัดการพื้นที่ใช้สอย ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยว และด้านการรับรู้การท่องเที่ยว ผลทดสอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

4. ผลการทดสอบอิทธิพลของปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการจัดการพื้นที่และปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรบ่งชี้ซึ่งประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ตัวแปรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยรวม ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการจัดการพื้นที่ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและตัวแปรตามหรือตัวแปรผลคือ ด้านการกลับมาเที่ยวซ้ำ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรูปศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

- 3.1 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 1
- 3.2 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 2
- 3.3 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 3
- 3.4 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 4
- 3.5 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 5

3.1 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 1

3.1.1 รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธรูปศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม และเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธรูปศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

3.1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ไว้ดังนี้

3.1.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวินิจฉัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) ในจังหวัดนครปฐม อาทิ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร วัดพระงาม พระอารามหลวง วัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร พิพิธภัณฑ์ทวารวดีเจดีย์จุลประโทน โบราณสถานวัดพระเมรุ วัดกลางบางแก้ว เมืองเก่ากำแพงแสน พุทธมณฑล เป็นต้น

3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม โดยสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม ประจำปี 2563 มีจำนวน 1,675,639 ราย (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) คณะผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 0.05 จะทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= 1,675,639 \\ &= \frac{1,675,639}{1 + [(1,675,639) (0.05)^2]} \\ &= 399.82 (400) \end{aligned}$$

ดังนั้น จะทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรอยู่ที่ 400 คน หลังจากนั้นผู้คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการเก็บข้อมูล

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำนวน 10 ข้อ จาก 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว 2. กิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว 3.

การวางแผนในการเดินทางมาท่องเที่ยว 4. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว 5. ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว 6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกมาท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 38 ข้อ จาก 7 ด้าน ประกอบด้วย 1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2. ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว 3. สิ่งอำนวยความสะดวก 4. สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว 5. ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว 6. การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 7. การบริหารจัดการ

โดยตอนที่ 2 และ 3 เป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert (1932, 42-48) โดยกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนน 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การวัดดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิดสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

3.1.4 การสร้างเครื่องมือ และการวัดคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในที่นี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการสร้างแบบสอบถาม และการหาคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จากตำราทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ เช่น บทความทางการวิจัย บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามการวิจัย

2) กำหนดขอบข่ายด้านตัวแปรที่ต้องการศึกษา และสร้างแบบสอบถาม เพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้อง พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Analysis) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามนั้นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกำหนดคะแนนไว้ ดังนี้

+1 เมื่อเห็นว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

-1 เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

โดยค่า $IOC \geq .50$ หมายความว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ของการวิจัย

$IOC \leq .50$ หมายความว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ

วิจัย

4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มาใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อนำมาหา ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรเป็นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1947) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .60 ขึ้นไป จึงจะถือว่า อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และพัฒนาแก้ไขเสร็จแล้ว นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

3.1.5 การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณคณะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บ รวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ เพื่อขอความ อนุเคราะห์เก็บข้อมูลการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่สอง คณะผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแนะนำตนเอง แนะนำ โครงการ พร้อมทั้งส่งแบบสอบถาม ชี้แจงรายละเอียดตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการจริยธรรมการ ทำวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสร้าง ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน

ขั้นตอนที่สาม นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และให้ คะแนนตามค่าน้ำหนักตามที่กำหนดไว้ บันทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

ขั้นตอนที่สี่ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มาอธิบายตาม วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยต่อไป

3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ และนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ และนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและนำเสนอในรูปแบบของค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดจำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว 5) ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว 6) การจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 7) การบริหารจัดการ

3.2 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 2

3.2.1 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามรอยเกจิอาจารย์

2) แหล่งข้อมูลที่เป็นคน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 กลุ่มเป้าหมาย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุ จำนวน 21 รูป/คน

2) จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมอง (Brain Storming) โดยต้องการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหลักขงร่วม (Common Character) รวมถึงหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ผู้วิจัยได้พิจารณากำหนดเลือกบุคคลที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ได้จำนวน 17 รูป/คน

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดประเภทเครื่องมือการวิจัย และขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Sources) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม

3.2 กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการจัดเตรียมร่างโครงสร้างคำสัมภาษณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัย และหรือให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบ หลังจากนั้น นำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม จากนั้นร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการ

สนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาชี้แนะปรับปรุงหรือแก้ไข หลังจากนั้นนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่วิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอน ประกอบด้วย

1) ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง 21 รูป/คน ตามที่กำหนดไว้ในทำการวิจัย

2) การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 21 รูป/คน นั้น โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รูป/คนละประมาณ 60 นาที

3) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

4) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขณะที่สัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบปริบท (Content Analysis Techniques)

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากโครงการ เพื่อเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยโครงการวิจัย ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พร้อมทั้งประสานทางโทรศัพท์มือถือเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ให้ชัดเจน

4) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตามวัน เวลา และสถานที่ โดยการเลือกวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมและนัดหมาย โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ตึกกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อให้เอื้อต่อข้อมูลที่ลึกและสมบูรณ์ ตามข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของไมล์ และฮูเบอร์แมน (M.B. Miles, & A.M. Huberman, 1994 : 10-11) ที่ได้เสนอแนะถึงขั้นตอนการจัดการกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัย ในรายละเอียดว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การลดข้อมูล (Data Reduction) การจัดรูปข้อมูล (Data Display) และ การร่างข้อสรุป และการยืนยัน (Conclusion Drawing and Verification)

3.3 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 3

3.3.1 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรม และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนายุคทวารวดี

2) แหล่งข้อมูลที่เป็นคน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

3.3.2 กลุ่มเป้าหมาย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุ จำนวน 21 รูป/คน

2) จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมอง (Brain Storming) โดยต้องการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหลักขงร่วม (Common Character) รวมถึงหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ผู้วิจัยได้พิจารณากำหนดเลือกบุคคลที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวางกลยุทธ์การพัฒนากิจการกรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ได้จำนวน 10 รูป/คน

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 มีดังนี้

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดประเภทเครื่องมือการวิจัย และขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Sources) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การพัฒนากิจการกรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม

3.2 กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการจัดเตรียมร่างโครงสร้างคำสัมภาษณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัย และหรือให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบ หลังจากนั้น นำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างกลยุทธ์การพัฒนากิจการกรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม จากนั้นร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการ

สนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาชี้แนะปรับปรุงหรือแก้ไข หลังจากนั้นนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่วิจัย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอน ประกอบด้วย

1) ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง 21 รูป/คน ตามที่กำหนดไว้ในทำการวิจัย

2) การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 21 รูป/คน นั้น โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รูป/คนละประมาณ 60 นาที

3) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

4) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขณะที่สัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากโครงการ เพื่อเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยโครงการวิจัย ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พร้อมทั้งประสานทางโทรศัพท์มือถือเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ให้ชัดเจน

4) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตามวัน เวลา และสถานที่ โดยการเลือกวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมและนัดหมาย โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างเป้าหมายผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อให้เอื้อต่อข้อมูลที่ลึกและสมบูรณ์ ตามข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

3.4 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 4

3.4.1 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม

2) แหล่งข้อมูลที่เป็นคน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

3.4.2 กลุ่มเป้าหมาย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุ จำนวน 18 รูป/คน

2) จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมอง (Brain Storming) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ได้จำนวน 12 รูป/คน

3.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดประเภทเครื่องมือการวิจัย และขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Sources) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม

3.2 กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการจัดเตรียมร่างโครงสร้างคำสัมภาษณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และหรือให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบ หลังจากนั้น นำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม จากนั้นร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาชี้แนะปรับปรุงหรือแก้ไข หลังจากนั้นนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่วิจัย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำ

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง 18 รูป/คน ตามที่กำหนดไว้ในทำการวิจัย

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

3.5 วิธีการดำเนินการของโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการที่ 5

3.5.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3.4.2 กลุ่มเป้าหมาย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุ จำนวน 20 รูป/คน

2) จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมอง (Brain Storming) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ได้จำนวน 18 รูป/คน

3.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Sources) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างนวัตกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดน พระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

3.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัย ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่วิจัย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัย จะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลงานการวิจัยทั้งหมดในชุดโครงการนี้ได้นำมาสรุปไว้โดยสังเขปในบทนี้ ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ได้รวบรวมและเขียนไว้ในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ของแต่ละชุดโครงการ ผลการดำเนินงานและข้อสรุปโดยสังเขปของแต่ละโครงการมีดังต่อไปนี้

- 4.1 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 1
- 4.2 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 2
- 4.3 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 3
- 4.4 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 4
- 4.5 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 5

4.1 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 1

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม โดยสุดตินักท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม ประจำปี 2563 มีจำนวน 1,675,639 ราย โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 มีระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 โดยมีรายได้/ต่อเดือน ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐมในการศึกษาถึงการพัฒนา

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรจังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยมีจำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 กิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวัฒนธรรม จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกจะศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 74.8 และมีพฤติกรรมเลือกเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน จำนวน 359 คน คิดเป็นร้อยละ 89.8 รูปแบบผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางมาที่ครอบครัว จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 โดยมีจำนวนคนร่วมเดินทางในกรณีทีกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาคนเดียวเป็น 2 – 4 คน จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 ค่าใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ที่ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเกิดจากความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 3) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ในการศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรจังหวัดนครปฐม พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

4.2 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 2

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อถ่ายทอดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 17 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม 1.1 แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐมเดิมนั้นเป็นชุมชน

ก่อนประวัติศาสตร์ มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคทราวดี มีครูบาอาจารย์ที่ศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่เป็นปูชนียบุคคลมีชื่อเสียง ได้รับการนับถือ จึงทำให้เกิดความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี 1.2 การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว มีความหลากหลาย ซึ่งในแต่ละอำเภอ แต่ละพื้นที่จะมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน แต่โดยส่วนมากสถานที่ท่องเที่ยวจะเป็นในเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องด้วยจังหวัดนครปฐมมีประวัติศาสตร์อันสำคัญมาอย่างยาวนาน 1.3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมที่ปลอดภัยได้ มาตรฐานสากล การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี 1.4 การบริการเสริมแหล่งท่องเที่ยว คือ การดูแล รักษา โครงสร้างพื้นฐาน อันเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ มีให้เสื่อมสลาย 1.5 ลักษณะแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ถือว่ามีความเจริญและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามหาก เมื่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดี แต่สิ่งที่จะต้องคำนึง คือ เรื่องของปัญหาที่จะเกิดผลกระทบ เช่น อาชญากรรมต่าง ๆ เป็นต้น 1.6 การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว เช่น วัดอัมพวัน ที่เป็นพระ และเป็น เกจิอาจารย์ รวมถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม การส่งเสริมเรื่องการศึกษา วัฒนธรรม ก็ยังส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จังหวัดนครปฐม เป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อ “เมืองนครไชยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังผนวชได้ธุดงค์ไปพบพระปฐมเจดีย์ และทรงเห็นว่าเป็น เจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ใดเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ครองราชย์ จึงโปรดฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบองค์เดิมไว้ โดยให้ ชื่อว่า “พระปฐมเจดีย์” ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดฯ ให้ชุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การเสด็จมานมัสการสะดวกขึ้น เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาต้องมีความหลากหลาย ต้องมีการบูรณาการ จึงเกิดเป็น **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การปฏิบัติธรรมเพื่อสุขภาพ 2) การท่องเที่ยวเชิงมหันตภัยในสังสารวัฏ 3) การท่องเที่ยวตามรอยเกจิอาจารย์

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการเห็นรากเหง้าของจังหวัดนครปฐมรวมถึงมีการบูรณาการที่หลากหลาย อันแสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม นำมาสู่การเกิดเป็น **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนา** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนาในจังหวัดนครปฐม 2) การพัฒนาวิถีด้านจิตใจความเป็นเอกลักษณ์เมืองพระพุทธศาสนา 3) การพัฒนาแก่นแท้ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ขั้นที่ 3 การดำเนินการนอกจากมีของดีแล้ว จะต้องมีการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จึงทำให้เกิดเป็น **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนา** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) จัดตั้งเกจิอาจารย์และบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา 3) สร้างศูนย์การส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนาตามรอยเกจิอาจารย์

4.3 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 3

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม 3) เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัย R&D โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม 1.1 ศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม (1) ประวัติพระพุทธศาสนายุคทวารวดี คำว่า “ทวารวดี” เป็นข้อสันนิษฐานมาจากคำว่า “โถ-โล-โป-ตี” (To-Lo-po-ti) ซึ่งปรากฏในบันทึกการเดินทางของพระภิกษุเทียนจิ่ง ที่เดินทางจากจีนไปสืบทอดพระพุทธศาสนาในอินเดียทางบก ในพ.ศ. 1172 และเดินทางกลับจีนในพ.ศ. 1188 ในบันทึกการเดินทางนี้ได้กล่าวถึงชื่ออาณาจักรโถโลโปตีด้วย ซึ่งนักวิชาการเชื่อว่าคำว่า “โถโลโปตี” ตรงกับภาษาสันสกฤตคือทวารวดี เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของศรีเกษตร ในประเทศพม่า และตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอิตานปุระ ในประเทศกัมพูชา อาณาจักรทวารวดีนี้ตั้งอยู่ในดินแดนประเทศไทย (2) สภาพการท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐมมีพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในเรื่องของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต (3) การบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ในโลกของความ

เป็นจริง มักจะหาผู้บริหารดังกล่าวได้ยากยิ่งส่วนมากจะพบ ผู้บริหารที่บริหารแล้วได้งานมีคุณภาพแต่ไม่สามารถครองใจคน หรือโอนอ่อนต่อคนมากเกินไป (4) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา 1.2 กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา (1) กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดในปัจจุบัน จึงเป็นศูนย์รวมของมรดกวัฒนธรรมและสรรพวิชาอันหลากหลายนับตั้งแต่โบราณกาล (2) การพัฒนา กิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทาง พระพุทธศาสนา (3) การดำเนินการสร้างกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธ ศาสนา ต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป 2) การพัฒนากิจกรรมและกำหนดกลยุทธ์ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม ได้แก่

1) รูปแบบศักยภาพและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัด นครปฐม เป็นประตูสู่ภาคตะวันตกและภาคใต้จึงทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวก นักท่องเที่ยว สามารถเลือกเดินทางท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ได้รวมทั้งจังหวัดนครปฐมยังได้ชื่อว่าเป็นดินแดน แห่งอาหาร เพราะที่ตั้งของจังหวัดอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำนครชัยศรีมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งอาหาร ผลไม้และวัฒนธรรม ซึ่งในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดี และยังคงมี ความสำคัญเรื่อยมา เนื่องจากเป็นเมืองที่มีมืองค์พระปฐมเจดีย์ที่พระมหากษัตริย์ทรงบูรณปฏิสังขรณ์

2) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม มีการ ท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ใช้วัดและโบราณสถานเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว เพราะวัดในศาสนาพุทธถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้ง ชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นจำนวนมาก ให้เข้ามาเที่ยวชมผลงานทางด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และงานพุทธศิลป์ทั้งดงาม รวมถึงการเข้าไปทำบุญ กราบไหว้บูชาพระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น การ ท่องเที่ยวรูปแบบนี้ อาจเรียกได้ว่าการท่องเที่ยวประเภทชมความงามทางวัฒนธรรม เป็นการ ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงมาก สามารถสนองประโยชน์ได้ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มี รายได้เข้ามาทำนุบำรุงวัด บำรุงท้องถิ่นและประเทศโดยรวม เกิดการหมุนเวียน ในกระแสเศรษฐกิจ และสังคม

3) รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีใน เขตจังหวัดนครปฐม เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทยเนื่องจาก เป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังรายงานของกระทรวง ท่องเที่ยวและกีฬาที่พบว่า ตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาท มาโดยตลอด และในปี 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ยังระบุว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงมี

แนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อัยาศัยไมตรีของคนไทย ศักยภาพของทำเลที่ตั้ง จึงทำให้ประเทศไทยยังคงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย นอกจากการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติของการตอบสนองความพึงพอใจของตนเอง การพักผ่อน การหลีกเลี่ยงวิถีชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อ การท่องเที่ยวเพื่อลดความตึงเครียดจากการทำงาน การหาประสบการณ์ใหม่ๆ รวมถึงการเยี่ยมญาติหรือเพื่อน เป็นต้น ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลายและมีอิสระในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวย่อมทำให้เกิดความผ่อนคลาย รู้สึกเพลิดเพลินมีความสุข และเมื่อมีความสุขจะก่อให้เกิดสุขภาวะอันเป็นมิติหนึ่งที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

4.4 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 4

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัย R&D โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม (1) สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว (2) ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน มีสินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ (3) การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดทำนโยบายในการส่งเสริมและอย่างเต็มที่ (4) โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของวิถีชีวิต และการผลิตภัณฑ์จะเหมือนกัน จะแตกต่างกันเฉพาะวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้น จะอยู่ที่บริบทของสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ (5) การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน, การศึกษาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริมทั้งในเรื่องของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ นักออกแบบ นักการตลาด ที่มีคลอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์

และการบริหารจัดการที่ครบวงจร (6) ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน ถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรอู่อารยธรรมที่สำคัญเป็นอย่างมากมีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิจากหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ (7) สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน นครปฐม ยังคงครึกครื้นในมิติการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาเที่ยวและซื้อผลิตภัณฑ์ที่คนในพื้นที่ได้ผลิตขึ้นมา (8) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา หาวิธีการที่หลากหลายเข้ามาดำเนินการ เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายชื่อเสียงเรื่องของการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ 2) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนิน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องเริ่มต้นที่การสร้างแนวทางกำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการ จึงเกิดเป็น **รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายที่จะเป็นแบบแผนในการจะพัฒนา นำมาสู่การเกิดเป็น **รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการเมื่อมีนโยบาย มีการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาก็ต้องดีด้วย จึงเกิดเป็น **รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม** ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

4.5 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 5

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 18 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม (1) สภาพทั่วไปของตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญมากแห่งหนึ่ง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย เชื่อมต่อกับสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น (2) สถานการณ์ตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ยังคงเป็นที่น่าสนใจของคนไทยและต่างชาติ เนื่องจากจังหวัดนครปฐมมีประวัติศาสตร์ที่มีความน่าสนใจที่หลากหลาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา(3) ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ในการบริหารจัดการตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร ควรต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมในการขับเคลื่อน เพื่อเป็นแบบแผนล่วงหน้าในการลงมือปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่ไม่คาดคิดอีกด้วย (4) ผลการดำเนินการสื่อสารตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร เป็นกระแสตอบรับการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ยังได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี แต่ต้องวางแผนเรื่องของการเตรียมความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงที่ไม่คาดคิด เช่น โรคติดต่อที่ทำให้กิจการต้องหยุดชะงัก (5) ภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการสื่อสารตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร ยังคงต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ควรให้ความร่วมมือในการร่วมกันวางแผนงาน ขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ (6) ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ในการจัดการตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร ประการดังกล่าวข้างต้นล้วนแต่เป็นทั้งจุดอ่อนที่นำมาพิจารณาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างโอกาสและนำมาเป็นจุดแข็งในการท่องเที่ยว (7) นวัตกรรมการสร้างอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม มีความหลากหลายทางประวัติศาสตร์ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ สิ่งปลูกสร้างที่ยังเหลือสืบทอดจนถึงปัจจุบันนำมาสู่การสร้างนวัตกรรมรูปแบบที่สร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองกระแสสังคมวิถีใหม่ 2) นวัตกรรมสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินไปตามรูปแบบขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 นครปฐม เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญมากแห่งหนึ่ง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย เชื่อมต่อกับสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการตั้งถิ่นฐานทางพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรกในสมัยทวารวดีประมาณพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา การนำสิ่งที่มีอยู่ในทางประวัติศาสตร์การกำหนดคุณค่า มาออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม จะเป็นการส่งเสริมและ

กระตุ้นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงเกิดเป็น **รูปแบบนวัตกรรมการออกแบบสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การค้นหาอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร 2) การออกแบบกิจกรรมอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร 3) การออกแบบผังอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร

รูปแบบที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการเห็นรากเหง้าของจังหวัดนครปฐมที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน และได้มีการกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวแล้ว จึงนำมาสู่การเกิดเป็น **รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การบริหารจัดการแบบภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม 2) การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร อย่างยั่งยืน

รูปแบบที่ 3 การดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นอกเหนือจากการได้มาซึ่งกิจกรรมที่มีความเหมาะสม มีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ **รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม** จะต้องเกิดจากการผสมความร่วมมือทั้งภายในจังหวัดและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในระดับประเทศเพื่อตีแผ่ ขยายผลให้กว้างขวางออกไป ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวจะต้องดำเนินการไปพร้อมกันในหลากหลายมิติจึงเกิดเป็นนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วย 1) นวัตกรรมเสริมสร้างศักยภาพอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร 2) การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม 3) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อการตลาดในการส่งเสริมอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม 4) นวัตกรรมส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผล

สรุปรวมชุดโครงการวิจัยการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม นี้สามารถนำไปเป็นแบบแผน แนวทางปฏิบัติในการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม ให้ตอบโจทย์การการท่องเที่ยวด้านพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม ที่ผู้วิจัยตระหนักและต้องการจะส่งเสริม จากการศึกษาที่ผ่านมา ดังที่ ธนชัย สามล หัวหน้าโครงการวิจัยที่ 1 ได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม พบว่าส่วนใหญ่เคยได้เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยมีจำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 กิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวัฒนธรรม จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกจะศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 74.8 และมีพฤติกรรมเลือกเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน จำนวน 359 คน คิดเป็นร้อยละ 89.8 รูปแบบผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางมาด้วยครอบครัว จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 โดยมีจำนวนคนร่วมเดินทางในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาคนเดียวเป็น 2 – 4 คน จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 ค่าใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ที่ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเกิดจากความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 อีกทั้ง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐมในการศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรจังหวัดนครปฐม พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัดโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม และภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ด้านการบริหาร

จัดการ ด้านความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

หากต้องการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม โครงการวิจัยที่ 2 ซึ่งมีพระมหาอรุณ ปัญญารุโณ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยจะต้องดำเนินไปตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 จังหวัดนครปฐม เป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อ “เมืองนครไชยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังผนวชได้รู้ดั่งคิไปพบพระปฐมเจดีย์ และทรงเห็นว่าเป็น เจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ใดเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ครองราชย์ จึงโปรดฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบองค์เดิมไว้ โดยให้ ชื่อว่า “พระปฐมเจดีย์” ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดฯ ให้ขุด คลองเจดีย์บูชาเพื่อให้การเสด็จมานมัสการสะดวกขึ้น เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาต้องมีความหลากหลาย ต้องมีการบูรณาการ จึงเกิดเป็น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การปฏิบัติธรรมเพื่อสุขภาพ 2) การท่องเที่ยวเชิงมหันตภัยในสังสารวัฏ 3) การท่องเที่ยวตามรอยเกจิอาจารย์ ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการเห็นรากเหง้าของจังหวัดนครปฐมรวมถึงมีการบูรณาการที่หลากหลาย อันแสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม นำมาสู่การเกิดเป็น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนาในจังหวัดนครปฐม 2) การพัฒนาวิถีด้านจิตใจความเป็นเอกลักษณ์เมืองพระพุทธศาสนา 3) การพัฒนาแก่นแท้ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการนอกจากมีของดีแล้ว จะต้องมีการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จึงทำให้เกิดเป็น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) จัดผังเกจิอาจารย์และบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา 3) สร้างศูนย์การส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนาตามรอยเกจิอาจารย์

ส่วน โครงการวิจัยที่ 3 ซึ่งมี กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ เป็นหัวหน้าโครงการ เพื่อให้เกิดกลยุทธิ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม ได้แก่ 1) รูปแบบศักยภาพและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม เป็นประตูภาคตะวันตกและภาคใต้จึงทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวก นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ได้รวมทั้งจังหวัดนครปฐมยังได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งอาหาร เพราะที่ตั้งของจังหวัดอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำนครชัยศรีมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งอาหาร ผลไม้และวัฒนธรรม ซึ่งในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดี และยังคงมีความสำคัญเรื่อยมา เนื่องจากเป็นเมืองที่มีองค์พระปฐมเจดีย์ที่พระมหากษัตริย์ทรงบูรณปฏิสังขรณ์

2) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม มีการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ใช้วัดและโบราณสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะวัดในศาสนาพุทธถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นจำนวนมาก ให้เข้ามาเที่ยวชมผลงานทางด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และงานพุทธศิลป์ที่งดงาม รวมถึงการเข้าไปทำบุญ กราบไหว้บูชาพระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น การท่องเที่ยวรูปแบบนี้ อาจเรียกได้ว่าการท่องเที่ยวประเภทชมความงามทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงมาก สามารถสนองประโยชน์ได้ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มีรายได้เข้ามาทำนุบำรุงวัด บำรุงท้องถิ่นและประเทศโดยรวม เกิดการหมุนเวียน ในกระแสเศรษฐกิจและสังคม

3) รูปแบบกลยุทธิ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทยเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังรายงานของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาที่พบว่า ตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาท มาโดยตลอด และในปี 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ยังระบุว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อัยาศัยไมตรีของคนไทย ศักยภาพของทำเลที่ตั้ง จึงทำให้ประเทศไทยยังคงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย นอกจากการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติของการตอบสนองความพึงพอใจของตนเอง การพักผ่อน การหลีกเลี่ยงจากวิถีชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อ การท่องเที่ยวเพื่อลดความตึงเครียดจากการทำงาน การหาประสบการณ์ใหม่ๆ รวมถึงการเยี่ยมญาติหรือเพื่อน เป็นต้น ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลายและมีอิสระในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวย่อมทำให้เกิดความผ่อนคลาย รู้สึก

เพลิดเพลินมีความสุข และเมื่อมีความสุขจะก่อให้เกิดสุขภาวะอันเป็นมิติหนึ่งที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นลักษณะของการส่งเสริมที่เป็นนามธรรมแล้ว การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ถือว่ามีส่วนสำคัญยิ่ง ซึ่งโครงการวิจัยที่ 4 มี พระครูธรรมศุต เป็นหัวหน้าโครงการ จะต้องดำเนินได้แก่ ชั้นที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องเริ่มต้นที่การสร้างแนวทางกำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการ จึงเกิดเป็น รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ชั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายที่จะเป็นแบบแผนในการจะพัฒนา นำมาสู่การเกิดเป็น รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการ ชั้นที่ 3 การดำเนินการเมื่อมีนโยบาย มีการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาก็ต้องดีด้วย จึงเกิดเป็น รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม

และสุดท้าย โครงการวิจัยที่ 5 ซึ่งมี พระมงคลธรรมวิธาน เป็นหัวหน้าโครงการ ถือเป็นนวัตกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา แบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินไปตามรูปแบบขั้นตอน ดังนี้ รูปแบบที่ 1 นครปฐม เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญมากแห่งหนึ่ง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย เชื่อมต่อกับสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการตั้งถิ่นฐานทางพระพุทธรศาสนาเป็นแห่งแรกในสมัยทวารวดีประมาณพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา การนำสิ่งที่มีอยู่ในทางประวัติศาสตร์การกำหนดคุณค่ามาออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม จะเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงเกิดเป็น รูปแบบนวัตกรรมการออกแบบสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การค้นหาอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร 2) การออกแบบกิจกรรมอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบครบวงจร 3) การออกแบบผังอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาแบบ

ครบวงจร รูปแบบที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการเห็นรากเหง้าของจังหวัดนครปฐมที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน และได้มีการกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวแล้ว จึงนำมาสู่การเกิดเป็น รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) การบริหารจัดการแบบภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม
- 2) การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 3) การบริหารจัดการการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร อย่างยั่งยืน

รูปแบบที่ 3 การดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นอกเหนือจากการการได้มาซึ่งกิจกรรมที่มีความเหมาะสม มีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว สิ่งที่เขาไม่ได้คือ รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม จะต้องเกิดจากการผสมผสานความร่วมมือทั้งภายในจังหวัดและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในระดับประเทศเพื่อตีแผ่ ขยายผลให้กว้างขวางออกไป ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวจะต้องดำเนินการไปพร้อมกันในหลากหลายมิติจึงเกิดเป็นนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วย

- 1) นวัตกรรมเสริมสร้างศักยภาพอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร
- 2) การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
- 3) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อการตลาดในการส่งเสริมอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
- 4) นวัตกรรมส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยที่ 1

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธรักษาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม มีศักยภาพครบทุกด้าน และมีผลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก
- 4) สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว
- 6) การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 7) การบริหารจัดการ

ซึ่งการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวไปพร้อมกับการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอู่อารยธรรมทางพระพุทธรักษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบ

หลายด้านอยู่ภายในสถานที่แหล่งเดียว เช่น การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีประวัติ ความเป็นมา และมีคุณค่าที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา รวมไปถึงเป็นสถานที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่จะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม พร้อมกับความจำเป็นในการพัฒนาเพื่อรักษาไว้ซึ่งการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจในการกลับมาเยือนซ้ำอีกครั้ง ซึ่งการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาให้ครบทั้งองค์ประกอบ 7 ด้าน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้เกิดความพึงพอใจและทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งผู้ที่เคยมาเที่ยวและผู้ที่ยังไม่เคยมาเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวนั้นมาก่อน ซึ่งการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่อารยธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร จะยังช่วยส่งเสริมชุมชนและพื้นที่โดยรอบให้มีการพัฒนาและมีความเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีความยั่งยืน

5.2.2 ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยที่ 2

5.2.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1) ควรเน้นการประชาสัมพันธ์แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว
- 2) ควรสร้างการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ควรรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
- 4) ควรส่งเสริมงานบริการด้านแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ควรตระหนักคุณค่าสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- 6) พัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว

5.2.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ภาครัฐควรส่งเสริมอยู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างกว้างขวาง
- 2) ควรสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ด้านการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนา
- 3) ทุกภาคส่วนควรตระหนักถึงเป้าหมายสูงสุดแห่งพุทธศาสนานอกเหนือจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนาอย่างแท้จริงด้วย

5.2.2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากหลากหลายประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย ทั้งการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม อีกทั้งค้นพบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม มีประเด็นที่น่าจะนำไปศึกษาต่อไป คือ

- 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยภาคีเครือข่ายที่หลากหลายในการศึกษาเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของระบบการท่องเที่ยว
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมกับจังหวัดอื่นๆ รวมถึงการศึกษาในระดับนานาชาติด้วย

5.2.3 ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยที่ 3

5.2.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม
- 2) สร้างการบูรณาการหน่วยงานในการส่งเสริมกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม
- 3) นำวิถีและประวัติศาสตร์ด้านพระพุทธศาสนาของจังหวัดนครปฐมมาสู่การตีแผ่องค์ความรู้ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน
- 4) ให้ความรู้ความเข้าใจด้านประวัติศาสตร์จังหวัดนครปฐม
- 5) พัฒนาวิถีด้านจิตใจพุทธบริษัท 4 ด้วยแนวทางพระพุทธศาสนา
- 6) พัฒนาวิถีวิถีด้านพฤติกรรมด้านการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท

5.2.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ภาครัฐ ควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนา กิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา
- 2) ภาครัฐควรสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงพุทธ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ รวมถึงการระดมสมองออกแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่รองรับต่อความเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) ภาครัฐควรฝึกให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น เอกชน ประชาชน ผู้ประกอบการ ซึ่งมีเงื่อนไข คือ จะต้องวิเคราะห์ให้พบว่า กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทาง

ท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม นั้นควรทำอย่างไร รวมถึงวิธีการดำเนินการสร้างการท่องเที่ยวที่ทันสมัยต่ยุคปัจจุบัน

5.2.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากหลากหลายประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย ทั้งศักยภาพและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม อีกทั้งค้นพบการพัฒนากิจกรรมและกำหนดกลยุทธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม มีประเด็นที่น่าจะนำไปศึกษาต่อไป คือ

- 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยที่เครื่องมือหลากหลายในการศึกษากลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ยุคทวารวดีในเขตจังหวัดนครปฐม กับพื้นที่การท่องเที่ยวจังหวัดอื่น ๆ

5.2.4 ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยที่ 4

5.2.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน
- 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น
- 3) ควรเตรียมการการรับมือความเสี่ยงสถานการณ์ความไม่แน่นอนของวิกฤติเศรษฐกิจเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

5.2.4.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) ควรให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมในวงกว้าง
- 2) ควรพัฒนากระบวนการจัดการตั้งแต่ทรัพยากรคน เงิน วัสดุผลิตภัณฑ์ และวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่
- 3) ควรสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม และยกย่องช่างฝีมือที่ผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านให้เป็นประโยชน์ชุมชนที่
- 4) ควรรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจและค่านิยมใหม่ต่อผลิตภัณฑ์เมืองอู่อารยธรรมที่เป็นภูมิปัญญาให้เกิดกับคนในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

5.2.4.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยที่ใช้เครื่องมือหลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์เมืองอู่อารยธรรม
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานากับพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ

5.2.5 ข้อเสนอแนะโครงการวิจัยที่ 5

5.2.5.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1) การประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
- 2) ให้ความรู้ความเข้าใจด้านการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
- 3) อนุรักษ์การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดนครปฐม
- 4) พัฒนาวิถีชีวิตด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ทั้งผู้ประกอบการและสร้างจิตสำนึกในโบราณสถาน
- 5) ออกแบบอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม ให้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอด

5.2.5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ทุกภาคส่วนควรนำเสนอการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
- 2) ทุกภาคส่วนควรบริหารจัดการการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม
- 3) ทุกภาคส่วนควรหาวิธีการเพิ่มมูลค่าการสื่อสารอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม เพื่อก่อให้เกิดรายได้และรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

5.2.5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยที่เครื่องมือหลากหลายในการศึกษา เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบอัตลักษณ์และตำนานแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศานาแบบครบวงจร จังหวัดนครปฐม กับจังหวัดอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *ข้อมูลเชิงวิชาการการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2564 จาก http://webhost.mots.go.th/tour_description.htm
- จุฑามาศ คงสวัสดิ์. (2550). *การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2547). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ : ธรรมกมลการพิมพ์.
- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. (2554). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สมานการพิมพ์.
- ชูเกียรติ นพเกตุ. (2545). *การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). *นักพัฒนากับบทบาทในการสร้างความหมายใหม่ของชุมชน*. ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย จันทร์ฉาย. (2547). *เจาะลึกการตลาดจาก A-Z: แนวคิดที่ผู้จัดการทุกคนต้องรู้*. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.
- ดรชณิ เอมพันธ์. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). *การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประมวล เพ็งจันทร์ และนิพัทธ์เวช เพ็งแก้ว. (2556). *จาริกจิตวิญญาณบนแดนพุทธภูมิ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ บริษัทสถาตา ฟับลิเคชั่น จำกัด.
- พินพิสนีย์ พรหมศิริ. (2547). *กลยุทธ์การตลาดสำหรับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง*. ประชาชาติธุรกิจ. 1 มกราคม 2547.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *พุทธประวัติจากพระโอษฐ์แปลจากพระไตรปิฎก*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.
- พูนลาภ ทิพชาติโยธิน. (2553). Value-Added Activities เพิ่มลูกค้านำด้วยกิจกรรมเพิ่มมูลค่า. *วารสาร Productivity World มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 15(85), 87-89.
- ภัทรสุภา สีสานภาพรรณ. (2551). *การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร*. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาสาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์.
- ราณี อีสัยกุล. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่อง หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณ วทวานิช. (2549). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์.
- วิไลดา เตชะเวช. (2547). *คุณค่าการตลาดทำทหายความสำเร็จธุรกิจยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	พระมหาอรุณ ปถมนารุโณ, ดร. (หัวหน้าโครงการวิจัยชุด)
ตำแหน่ง	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
ประวัติการศึกษา	<p>ปี 2539 เปรียญธรรม 9 ประโยค (ป.ธ.9)</p> <p>ปี 2541 ศาสตราจารย์บัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา)</p> <p>ปี 2549 รัฐศาสตรบัณฑิต (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์)</p> <p>ปี 2551 รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศฯ)</p> <p>ปี 2544 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาสันสกฤต)</p> <p>ปี 2546 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)</p> <p>ปี 2551 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น)</p> <p>ปี 2554 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์)</p> <p>ปี 2565 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาองค์กร)</p>
ประวัติการทำงาน	<p>ปี 2548 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์</p> <p>ปี 2552 - 2556 หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์</p> <p>ปี 2556 - ปัจจุบัน คณบดีคณะสังคมศาสตร์</p>
ผลงานทางวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. The Exploration of Thailand's Referendum of 2016: A Comparison of Case Studies of Students' Behavior and Decision-Making from Faculty of Social Sciences and Faculty of Education within Mahamakut Buddhist University, Thailand. Asian Political Science Review 2. บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด 3. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย 4. การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย กรณีศึกษาประชาชนในกรุงเทพมหานคร 5. แนวทางการสร้างเสริมพลังอำนาจผู้สูงอายุ โดยใช้วัดเป็นฐานในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในประเทศไทย
ผลงานวิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างเสริมพลังอำนาจผู้สูงอายุโดยใช้วัดเป็นฐานในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในประเทศไทย

2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา
3. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การใช้หลักวิริยะและอหิงสาเพื่อได้มาซึ่งโฉนดชุมชน กลุ่มชุมชนคลองโยง จังหวัดนครปฐม
4. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างสมานฉันท์สำหรับประชาชนในสังคมไทย

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	พระครูธรรมศุท (สุทธิพจน์ สัพโส) (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2557 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม) ปี 2555 ศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา)
ประวัติการทำงาน	ปี 2563 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปี 2554-2562 เจ้าหน้าที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ปี 2559-ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะธรรมยุต ปี 2556-ปัจจุบัน ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ปี 2553-2557 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปี 2553-ปัจจุบัน กรรมการตรวจธรรมสนามหลวง ปี 2562-ปัจจุบัน ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดมกุฏกษัตริยาราม ปี 2564-ปัจจุบัน กรรมการประจำคณะสังคมศาสตร์ ปี 2563-ปัจจุบัน กรรมการสภาวิชาการ
ผลงานทางวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สังคมเมืองในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2. หน้าที่พลเมืองในศตวรรษที่ 21 (Human and Civics in the 21st Century) 3. การบริหารจัดการภาครัฐของไทยในสถานการณ์วิกฤติ : กรณีศึกษาวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 5. การดำรงชีวิตวิถีใหม่ตามแนวพระพุทธศาสนา 6. วิวัฒนาการและแนวโน้มการปกครองระบอบประชาธิปไตยในไทย 7. การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่ 21 8. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในภาวะการณ์หมดไฟในการทำงาน 9. แนวคิดการพัฒนาระบบราชการไทย

10. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการรับมือปัญหาการรังแกบนโลกโซเชียลในสังคมไทย
11. ชนบทไทยสมัยใหม่กับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่ยั่งยืน
12. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
13. มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (CSR) ในประเทศไทย

ผลงานวิจัย

1. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง Bowon Power: An Integrated of Community Development Mechanism in Nakhon Pathom Province
2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการจัดการองค์การกับการเยียวยาสังคมในภาวะวิกฤตการระบาดของโรคโควิด-19
3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
4. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพในช่วงสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา Covid-19 ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
5. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง รูปแบบการให้คำปรึกษาด้วยการเสริมพลังอำนาจในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	พระครูปลัดสุวัฑฒนพรหมจริยคุณ (ณัฐพงศ์ คำมาก) (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2549 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) ปี 2547 ศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) ปี 2544 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปวค.)
ประวัติการทำงาน	รองอธิการบดี ด้านพัฒนานักศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัล อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ กรรมการสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภาวิชาการ กรรมการประจำคณะสังคมศาสตร์
ผลงานทางวิชาการ	1. พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครองในสังคมไทย 2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผลงานวิจัย	1. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครองในสังคมไทย 2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะด้านสวัสดิการสังคมของประเทศไทย 4. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบป้องกันและแก้ปัญหาทุจริตการทุจริตโดยใช้กิจกรรมฝึกอบรมของนักเรียนมัธยมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 5. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง พระสงฆ์ไทยกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 6. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร. (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2534 เปรียญธรรม 4 ประโยค (ป.ธ.4) ปี 2536 ศาสนศาสนบัณฑิต (การสอนภาษาอังกฤษ) ปี 2539 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาและปรัชญา) ปี 2550 ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (ศาสนาและปรัชญา)
ประวัติการทำงาน	ปี 2548 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปี 2556 - ปัจจุบัน รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	1. พระมงคลธรรมวิธาน, สุทน ทองเล็ก, ฉัษศุภางค์ สารมาศ และพระปลัดสุรศักดิ์ ปุณฺณวุฒโฑ. (2563). ข้อเสนอแนะการนำหลักสัปปุริสธรรม7 ไปใช้เพื่อป้องกันปัญหาท้องก่อนวัยอันควรของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 15(25). น. 54-60
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	นายชนะชัย สามล (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2558 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม) (การปกครองท้องถิ่น) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปี 2554 รัฐศาสตรบัณฑิต (รป.) (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร
ประวัติการทำงาน	2559 – 2561 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปี 2561 -ถึงปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	1) กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, ชนะชัย สามล, สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์. (2562) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. รายงานผลการวิจัย/บทความทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย: 1053-1056 2) ชนะชัย สามล. (2563). ปัญหาและปัจจัยความสำเร็จต่อการกระจายอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: กรณีศึกษา ประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ปีที่ 12 (ฉบับที่ 1): 510. 3) ชนะชัย สามล. (2564). การจัดการเครือข่ายการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 : กรณีศึกษาวัดมหรณพารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร. รายงานการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 4) ชนะชัย สามล. (2565). คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดอาวุธ วิภลิตาราม ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 5 (1) :124-139 [TCI2]

- 5) ธนะชัย สามล และกิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์. (2563). การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5 (1) :143-184 [TCI2]
- 6) พระมนตรี ฐิตปรุกโกโม และธนะชัย สามล. ผลกระทบจากการจัดการศึกษาทางไกลในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- 7) พระสัมฤทธิ์ กิติทิโก และธนะชัย สามล. (2563) กระบวนการความร่วมมือในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยในวัดเป็นฐาน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- 8) สุรียาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์, วัชรบุญเม่น, ชัยยะ ทองชู และธนะชัย สามล. (2565). การประเมินโครงการศุภร์ถึงธรรม สุขถึงใจ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนกลาง จังหวัดนครปฐม. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี : 279-2912)

ผลงานวิจัย

- 1) หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชุมชน โดยใช้วัดเป็นฐาน: กรณีศึกษา วัดในจังหวัดนครปฐม. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2565
- 2) หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ผู้สอนออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2564
- 3) นักวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2563
- 4) นักวิจัย เรื่อง การใช้หลักวิริยะและอหิงสาเพื่อได้มาซึ่งโฉนดชุมชนกลุ่มชุมชนคลองโยง จังหวัดนครปฐม. งบบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2561

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	ดร. อัยรวี วีระพันธ์พงศ์ (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำแขนงวิชาการปกครองท้องถิ่น กลุ่มสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ประวัติการศึกษา	ปี 2554 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2557 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปี 2564 รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประวัติการทำงาน	ปี 2558 -ปัจจุบัน อาจารย์ประจำแขนงวิชาการปกครองท้องถิ่น กลุ่มสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผลงานทางวิชาการ	1) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2563. แนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดความคุ้มค่า ทางการเงินในภาครัฐ: ประสบการณ์จากไทยและนานาประเทศ. <i>วารสาร การบริหารท้องถิ่น</i> . 13(1) : 62-82. 2) นพพล อัครชาติ, อัยรวี วีระพันธ์พงศ์ และฐาปนีย์ เวสารัชเวศย์. 2562. กลยุทธ์การจัดการแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานวัฒนธรรม ผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. <i>วารสารวิจัยสังคม</i> . 42(1) : 81-122. 3) นพพล อัครชาติ, อัยรวี วีระพันธ์พงศ์, ฐาปนีย์ เวสารัชเวศย์, พิมพิลิจิต แก้วหานาม และอาริยา ป่องศิริ. 2562. การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหาร จัดการแบบเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผู้ไทในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. <i>วารสารการบริหารปกครอง</i> . 8(2) : 416-440. 4) นพพล อัครชาติ และ อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2561. การทำความเข้าใจ สภาพการณ์ของการปฏิรูปการบริหารภาครัฐในศตวรรษที่ 21 : สังเคราะห์ คุณลักษณะร่วมระหว่างแนวคิดใหม่ 3 แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำ บริการสาธารณะในปัจจุบัน. นำเสนอผลงานวิจัย <i>ในการประชุมวิชาการรัฐ ประศาสนศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 6 ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต</i> .

- 5) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2560. สถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา เมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ 2555-2559. *รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- 6) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2560. การจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 4(2) : 210-229.
- 7) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2557. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนคลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*. 3(1) : 59-82.
- 8) Airawee Wiraphanphong. (2019). Evaluation of the Flood Management Project of a District in the Central Region of Thailand. *Proceeding of International forum for Management, Humanities, and Sustainability Research*. Lisbon, Portugal. P. 19-21.
- 9) Airawee Wiraphanphong. (2019). An Analysis of the Problems of the Rapid Bus Rapid Transit (BRT) Project in Bangkok, 2010-2011. *Proceeding of International Conference on " Social and Applied Sciences Research for Sustainable Future" (EARC : SARSF-2019)*. Athens, Greece. P. 33-41.
- 10) Airawee Wiraphanphong. (2018b). The fiscal status of Nong Prue local administrative organization, Samutprakarn province, Fiscal year 2013 – 2017. *Proceeding of ACN- International Conference on Recent Developments in Social Science and Business Management (ICRDSSBM)*. Kyoto, Japan. P. 15-19.
- 11) Airawee Wiraphanphong. (2018a). The Role of the Thai Government Towards Self-Governing of Local Communities. *Proceedings of International Journal of Management and Applied Science (IJMAS)*, Zurich, Switzerland. 4(4) : 30-32.

12) Airawee Wiraphanphong. (2017). Financial Status of Local Administrative Organization: A Case Study of Bangkok, Annual Budget 2008-2012. *Proceedings of International Journal of Management and Applied Science (IJMAS)* 20th March 2017, San Francisco, USA. 3(5) : 150-152.

13) Airawee Wiraphanphong. (2016). The Study of Organizational Culture : A Case of One Unit in Thai Government Agencies. *Proceedings of International Conference on Business Economics, Social Science & Humanities (BESSH-2016)* 29th-30th August 2016, Osaka, Japan. 227(7) : 71-73.

ผลงานวิจัย

1) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์ และ หัชชากร วงศ์สายัณห์. 2564. การสำรวจสถานะประเด็นปัญหาการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. รายงานการวิจัยงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา – นักวิจัย

2) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2563. การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. รายงานการวิจัยงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2563. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา – นักวิจัย

3) หัชชากร วงศ์สายัณห์ และ อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2562. การเมืองของกระบวนการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: ศึกษากรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครแม่สอด พ.ศ..... รายงานการวิจัยงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา – นักวิจัย

4) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2561. สถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: กรณีศึกษา เมืองพัทยา ประจำปีงบประมาณ 2555 - 2559. รายงานการวิจัยงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา – นักวิจัย

5) แนวทางการสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยบนพื้นฐานของวัฒนธรรมชาติพันธุ์พื้นเมืองในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (Research Project on Paths to Create the Democratic Way of Life on the

Native Cultural Background in Thailand's North Eastern Region)

ประจำปีงบประมาณ 2561 – นักวิจัย

6) อัยรวี วีระพันธ์พงศ์. 2560. การจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนคลองลาดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัยงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2560. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา – นักวิจัย

7) โครงการเพิ่มพลังวิสัยทัศน์และพลังการคิดแบบสร้างสรรค์ในระดับผู้นำ: กรณีผู้นำองค์กรบริหารส่วนจังหวัด (The Empowerment of Visionary and Creative Leaderships: The Case of Provincial Administrative Organization's Leader. (EVCL Project) ประจำปีงบประมาณ 2557 – นักวิจัย

8) การศึกษาเพื่อแสวงหารูปแบบการพัฒนาและการปกครองท้องถิ่นที่เหมาะสมกับจังหวัดระยอง ประจำปีงบประมาณ 2556 – นักวิจัย

9) ผลกระทบของแรงงานต่างด้าวต่อภาคส่วนต่างๆในจังหวัดระนอง ประจำปีงบประมาณ 2554 – นักวิจัย

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

แขนงวิชาการปกครองท้องถิ่น กลุ่มสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	ดร. จินดา อารังอาจริยกุล (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการรัฐกิจและการปกครองท้องถิ่น
ประวัติการศึกษา	ปี 2553 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2558 รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2551 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประวัติการทำงาน	ปี 2558-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการรัฐกิจและการ ปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผลงานทางวิชาการ	1) จินดา อารังอาจริยกุล. (2564). บทบาทเครือข่ายทางสังคมที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรอายุวัฒนะ ตำบลเกาะเกิด จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา. 13(1), (มกราคม- มิถุนายน), 100-118. [TCI2] 2) อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์, สุกัลยา คงประดิษฐ์, จินดา อารังอาจริยกุล (2563). การสังเคราะห์มาตรการการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในกลุ่มประเทศอาเซียน. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22(2), 81-93. [TCI2] 3) Akarawin Sasanapitak, Jinda Thomrongajariyakul and Sukanlaya Kongpradi. 2018. Alcohol Policy in Muslim Countries in the ASEAN Community. The 130 th IRES international Conference, Taipei, Taiwan 4) อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์, จินดา อารังอาจริยกุล และสุกัลยา คงประดิษฐ์. (2561). มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศ อินโดนีเซีย. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยฟาตอนี 5) จินดา อารังอาจริยกุล, อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์ และสุกัลยา คงประดิษฐ์. (2560). การควบคุมการค้าปลีกเพื่อจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในกลุ่มประเทศอาเซียน. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้าน

สังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1, 7 ธันวาคม 2560, (น.11-24). นครปฐม:
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

6) อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์, จินดา อารังอาจริยกุล และสุกัลยา คงประดิษฐ์.
(2559). การสังเคราะห์มาตรการการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ในกลุ่มประเทศอาเซียน. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

7) จินดา อารังอาจริยกุล และสุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล. (2559). ทฤษฎีทางรัฐ
ประศาสนศาสตร์กับมิติทางการบริหารราชการแผ่นดิน. *วารสารวิชาการ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*,
4(1), 198-217

8) จินดา อารังอาจริยกุล. (2558). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กับการผลักดันวาระนโยบายด้านปัญหาแรงงานต่างด้าว: กรณีศึกษา
เทศบาลนครสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 9(20), 59-
73

ผลงานวิจัย

1) ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์มาตรการการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ในกลุ่มประเทศอาเซียน

2) ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการควบคุมบุหรื
ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียน

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	นางสาวนฤมล เจริญใจ (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	นักวิจัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2560 ปริญญาโท ศิลปศาสตรบัณฑิต (วิจัยประชากรและสังคม) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2555 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประวัติการทำงาน	ปัจจุบัน นักวิจัย สังกัดฝ่ายวิจัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2560 – 2565 อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปี พ.ศ.2556 – 2559 นักวิจัยผู้ช่วย โครงการการจัดการการตั้งครรภ์ วัยรุ่นในระดับตำบล มหาวิทยาลัยมหิดล
ผลงานทางวิชาการ	กฤติกา ชนะกุล และนฤมล เจริญใจ. (2564). การบริหารจัดการศาสน สมบัติของวัดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม. 6 (2): 173-185 พระมหาอรุณ ปญญารุโณ กัญจिरา วิจิตรวัชรารักษ์ รัชพล อ่ำสุข และนฤมล เจริญใจ. (2563). แนวทางการสร้างเสริมพลังอำนาจผู้สูงอายุโดยใช้วัดเป็น ฐานในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5 (1) :102-121
ผลงานวิจัย	หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดใน ประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2563 นักวิจัย เรื่องการประเมินการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาเฉพาะสังคม วิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. สถาบันวิจัย ญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2563
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ฝ่ายวิจัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	ดร. เกษฎา ผาทอง (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
ประวัติการศึกษา	<p>ปริญญาเอก รัฐศาสตร์ (ร.ด.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2563)</p> <p>ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์ (พธ.ม.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2560)</p> <p>ปริญญาตรี ภาษาอังกฤษ (พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2559)</p> <p>ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ (ร.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2559)</p> <p>คุณวุฒิทางธรรม น.ธ.เอก, ป.ธ.3 สำนักเรียนวัดจอมมณี จังหวัดหนองคาย</p>
ประวัติการทำงาน	<p>พ.ศ. 2564-ปัจจุบัน เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย</p> <p>พ.ศ. 2562-2563 เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย</p> <p>พ.ศ. 2560 เป็นอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย</p> <p>พ.ศ. 2559-2560 ครูประจำ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบ้านบอนวิทยา ตำบลหาดคำ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย</p> <p>พ.ศ. 2558-2559 เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย</p>
ผลงานทางวิชาการ	<p>ระดับชาติ</p> <p>1) เกษฎา ผาทอง. พระราชรัตนาลงกรณ์, เรียงดาว ทวะชาลี. แนวทางการ สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. <i>วารสารสักทอง</i>. 3 (23), 1-13.</p> <p>2) เกษฎา ผาทอง, พระราชรัตนาลงกรณ์, สัณญา เคนาภูมิ .ยุทธศาสตร์การ พัฒนาประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคมไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. <i>วารสารธรรมทรรศน์</i>. 16 (2), 255-273.</p>

- 3) เกษฎา ผาทอง, เรียงดาว ทวะชาลี, พระมหาพิลัฎฐ์ วิสิฎฐ์อุปถุญ. (2560). ความเปลี่ญนแปลงและกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในชนบทไทย. *วารสารพิกุล*. 15(2), 119-135.
- 4) เกษฎา ผาทอง. (2561). บทบาทพระสงฆ์และข้อจำกัดทางการเมืองในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*. 6 (1), 393-403.
- 5) เกษฎา ผาทอง. (2561). แนวทางการสร้างกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยทางรัฐศาสตร์. *วารสารวิชาการและวิจัยทางสังคมศาสตร์*. 37(13), 17-30.
- 6) เกษฎา ผาทอง, ธิรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2561). พุทธศาสนากับการเมืองในสังคมไทย. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์*. 1(8), 195-207.
- 7) พระครูรัตนสุตาภรณ์, เกษฎา ผาทอง. (2560). รัฐประศาสนศาสตร์เชิงพุทธ. *วารวารวิจัยพิมลธรรม*. 2(4), 1-10.
- 8) เกษฎา ผาทอง. (2561). วิถีพุทธ วิถีประชาธิปไตย : บทบาทเชิงพุทธที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งทางการเมือง. *วารสารรัฐศาสตร์ มสธ*. 1(5), 1-10.
- 9) เกษฎา ผาทอง, ธิรภัทร์ เสรีรังสรรค์, บุญทัน ดอกไธสง, อิศระ สุวรรณบล. (2562). วัฒนธรรมทางการเมือง : แนวคิดสู่การพัฒนาสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษมหาจุฬาลงกรณ์*. 2(6), 14-27.
- 10) เกษฎา ผาทอง, วรลัฎฐ์ ไรจนพล. (2562). กระบวนทัศน์การแสวงหาความรู้สู่การวิจัย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 15(1), 63-78.
- 11) เกษฎา ผาทอง, ธิรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2561). บทวิเคราะห์งานวิจัยเรื่องแนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้าสู่วิถีสันติในสังคมไทย. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ครั้งที่ 3. 11 – 12 มกราคม 2561.
- 12) เกษฎา ผาทอง, พิชญา ศรีพรรณ, สัญญา เคนาภูมิ. (2562). ถอดบทเรียนเทคนิคการสร้างมูลค่าเพิ่มและผลิตผลงานทางวิชาการ. การประชุมสังคมศาสตร์วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 15 การขับเคลื่อนพลังชุมชนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ 25 มกราคม 2562.
- 13) เกษฎา ผาทอง. (2559). บทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนาภายใต้กระบวนการสันธิประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. การประชุมวิชาการระดับ

นานาชาติ ครั้งที่ 3 และนานาชาติครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, 2559.

14) เกษฎา ผาทอง, ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, บุญทัน ดอกไธสง, อิศระ สุวรรณบล. (2562). บทบาทพระสงฆ์กับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ประเทศ กัมพูชา ลาว พม่า และไทย (The Role of Sangha's in the Promotion of Political Culture in CLMT). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*. 7(6), 1662-1676. (สัดส่วนการมีส่วนร่วมวารสารร้อยละ 90 วารสาร TCI ฐาน 1)

ระดับนานาชาติ

1) Ketsada Phathong, Sanya Kenaphoom, Phra Phalad Somchai Damnoen, and Phraradrattanarongkorn. (2020). "The Water and Environmental Resource Management in the Suay River Basin Area by the Integration of Local Knowledge to Support Sustainable Agriculture in Nong Khai Province, Thailand". *International Journal of Solid State Technology*, 63 (2), pp.1909-1915. ISSN: 0038-111X (Scopus Q4)

2) Phraradrattanarongkorn, Ketsada Phathong, Sanya Kenaphoom, and Sompong Kesanuch. (2020). The Movement Process of the Strategic Approaches for Developing the Ethical Behavior under Project of Observing Five Precepts Village in Buddhism, *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 12 (11), pp.568-588. ISSN: 2201-1323 (Scopus Q2)

3) Riangdow Tavachalee, Phusit Pulanram, Phra Sophonphattabundit, and Ketsada Phathong. (2019). "Promoting Buddhist Ethics in Human Resources under the Context of Thai Society". *Asian Political Science Review*, 3 (2). pp.22-31. (Ingenta Connect) ISSN : 2352-0862

4) Phraradrattanarongkorn, Ketsada Phathong, and Sanya Kenaphoom. (2019). "The Strategy for Ethical Behavior

Movement of Five Precepts Village's Project in Buddhism : A Case Study of Nongyangkham Village, Nong Khai Province, Thailand". *International Journal of Crime, Law and Social Issues*, 16 (2). pp.105-1417 ISSN : 2351-0854 (Ingenta Connect)

5) Riangdow Tavachalee, Phusit Pulanram, and Ketsada Phathong. (2019). "The Role of Women's with Thai Local Development". *Asian Political Science Review*, 3 (2). Pp.10-21. (Ingenta Connect) ISSN : 2352-0862

6) Ketsada Phathong, Phraradrattanarongkorn, Phrasriyanawong, Phrakrupariyuttisuwannawat and Sanya Kenaphoom. (2020). Ethical Model About of Isan Local Wisdoms Cultural a Managing the Prevention and Solution of Drinking Alcohol among Youths' in Nong Khai Province, Thailand. *International Journal of Solid State Technology*, 63 (2s). ISSN: 0038-111X (Scopus Q4)

7) Phusit Pulanram, Riangdow Tavachalee², Yuttapol Tavachalee³, Ketsada Phathong⁴ and Sanya Kenaphoom. (2020). THE SOCIETY DEVELOPMENT ADMINISTRATION BY THE THREE ADMONITIONS OF BUDDHISM. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*. 7 (8). Pp.4272-4278. ISBN: 2515-8260 (Scopus Q4).

8) Phrasriyanawong, Prakrupariyattisuwannawat, Ketsada Phathong, Benjapuk Jongmuanwai, Bussara Niyomeas, Sanya Kenaphoom. (2021). Sustainable Education Leadership a Managing Ability Educational 4.0 Thailand. *Pal Arch' Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*. ISBN 1567-214X.

9) Sompong Kesanuch, Phramaha Somdet Attasan, Ketsada Phathong, Sanya Kenaphoom. (2021). The Community's Potential Development in Promoting Special Economic Zone's Development in NongKhai Province's Border, Thailand.

Elementary Education Online. 20(5), pp.4403-4411. ISBN: 1305-3515 (Scopus Q3).

10) Ketsada Phathong. (2022). Power and Local Political Interests in Water Resources and Environmental Management of Area the Namsuay River Basin, Nong Khai Province. International Conference on Multidisciplinary Research and Practices.

ผลงานวิจัย

1) เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). นวัตกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย. โครงการวิจัยมุ่งเป้าตอบสนองการพัฒนาประเทศ :ทุนสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) งบประมาณ ปี 2562.

2) เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). พุทธธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมบริการทางสังคมกับปัญหาการดื่มสุรา : กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนในจังหวัดหนองคาย. ทุนสนับสนุนจากศูนย์วิจัย ปัญหาสุรา ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ งบประมาณปี 2562.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	ผศ.ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์
ประวัติการศึกษา	ปี 2558 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) ปี 2548 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) ปี 2560 รัฐศาสตรบัณฑิต (เทคนิคและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์) ปี 2546 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สุขศึกษา)
ประวัติการทำงาน	ปี 2550 - ถึงปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	1. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2. นโยบายต่างประเทศของจีนกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3. พรรคการเมือง : กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในการเลือกตั้ง 2562 4. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย
ผลงานวิจัย	1.หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง พระสงฆ์ไทยกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม :ศึกษากรณีเคลื่อนไหวให้บรรจพระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2559 2.หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง นักศึกษากับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในวันครบรอบ 1 ปี การทำรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา 3. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การใช้หลักวิริยะและอหิงสาเพื่อได้มาซึ่งโฉนดชุมชนกลุ่มชุมชนคลองโยง จังหวัดนครปฐม 4. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างเสริมพลังอำนาจผู้สูงอายุ โดยใช้วัดเป็นฐานในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในประเทศไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	ดร.นภารัตน์ กิติรัตน์มงคล (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์
ประวัติการศึกษา	ปี 2562 ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) ปี 2556 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) ปี 2540 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
ประวัติการทำงาน	ปี 2545 – 2563 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี 2562 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	1. การจัดการตนเองของภาคประชาสังคม: แสงหนึ่งที่ปลายอุโมงค์แห่ง ประชาธิปไตย 2. มนุษย์กับหน้าที่พลเมืองในศตวรรษที่ 21 (ผู้ร่วม) 3. บทบาทของภาคประชาสังคมในกระบวนการนโยบายสาธารณะกับ การจัดการการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
ผลงานวิจัย	1. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยใน การจัดการองค์การกับการเยียวยาสังคมในภาวะวิกฤตการระบาดของ โรคโควิด-19 2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การเพิ่มจำนวนนักศึกษาและการรักษา จำนวนนักศึกษาไม่ให้ออกกลางคันในการศึกษาระดับปริญญาโทของ สาขาวิชารัฐศาสตร์ 3. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การติดตามนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช 4. นักวิจัย เรื่อง โครงการการยกฐานะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นมหา นครหาดใหญ่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	รศ. ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	รองศาสตราจารย์
ประวัติการศึกษา	การศึกษาระดับบัณฑิต (ชีววิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตรพัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผลงานทางวิชาการ	พีรพัฒน์ พันศิริ และเกศินี ประทุมสุวรรณ. (2563, พฤษภาคม), “มรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมเรื่องพิธีกรรม และบททำขวัญข้าวในจังหวัด นครปฐม.” วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(5): 346- 362. เนตรสุดา สงสกุล และเกศินี ประทุมสุวรรณ. (2563, กรกฎาคม). “การ พัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพของ ชมรมผู้สูงอายุตำบลวัดแค อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม.” รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วันที่ 9-10 กรกฎาคม 2563, 783-784. ปฐมพงษ์ จงศักดิ์สวัสดิ์ และเกศินี ประทุมสุวรรณ. (2563, กรกฎาคม), “การจัดการจุดเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมเพื่อ ป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในชุมชน บ้านท่าทราย อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.” รายงานการประชุม วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วันที่ 9-10 กรกฎาคม 2563, 785-786.

